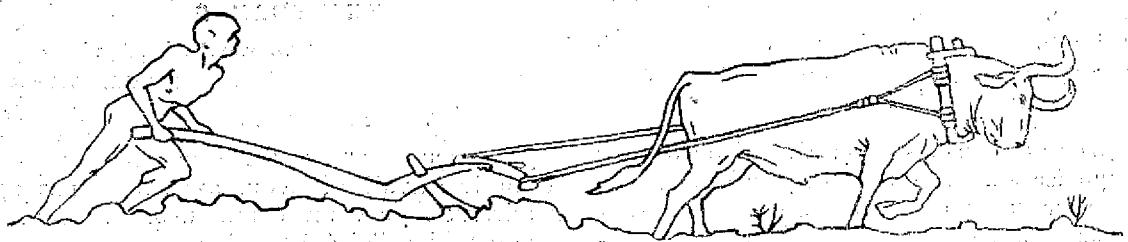

ΑΠΟΛΔΩΝ — ΥΠΟ Α. PONTEN

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ ΙΒ' 15
ΜΑΪΟΥ 1912

ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΔΩΡΑΣ Δ' ΙΣΤΡΙΑ

Τὸ δὲνομα τῆς περιφάνους ταύτης πριγκηπίστης δὲν είναι ὅγνωστον εἰς τοὺς περὶ τὰ γράμματα ἀσχολούμένους. Καὶ ἔχουσι μὲν γραφῆς πολλὰ πάρα πολλῶν περὶ τε τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων αὐτῆς, οὐχ ἡτον σύντομον βιογραφικὸν περὶ αὐτῆς συμείωμα, τῇ βάσει ὃς ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν γραφέντων, ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ προτάξωμεν ἐνταῦθο, προκειμένου νὰ δημοσιεύσωμεν ἀνεκδότους τινὰς ἐπιστολὰς αὐτῆς πρὸς ἓνα τῶν θαυμαστῶν της, τὸν μεθ' οὗ διὰ φιλίας καὶ ἐκτιμήσεως συνεδέετο ἐπτανήσιον ιστοριογράφον ἀείμνηστον Παναγιώτην Χιώτην.

Θυγάτηρ ἡ, ὑπὸ τῷ ψευδώνυμον Δόρα δ' Ἰστρια, Ἐλένη Γκίκα, τοῦ ἐν Βλαχίᾳ πρωθυπουργοῦ Μιχαήλ Γκίκα, ἀδελφοῦ τῶν ἡγεμόνων Βλαχίας Γρηγορίου καὶ Ἀλεξάνδρου Γκίκα, ἐγεννήθη ἐν Βούκουρεστίῳ τῇ 22 Ιανουαρίου 1828. Ή φύσις δαιφιλῶς ἐπροίκισεν αὐτὴν δι' ὅλως ἐκτάκτων σωματικῶν καὶ πνευματικῶν προτερημάτων, τὰ δόπια σὺν τῷ χρόνῳ δεόντως καλλιεργηθέντα ἀνέδειξαν αὐτὴν ἔξεχουσαν προσωπικότητα τοῦ παρελθόντος οἰλῶνος. Υπὸ τὸν καθηγητὴν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων Γρηγόριον Παπαδόπουλον διαπλασθεῖσα τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχήν, περιηγήθη, χάριν εὐρυτέρων ποιουδῶν, διαφόρους τῆς Ἐσπερίας πόλεις, ἔνθα ἐσχετίσθη μετὰ πολλῶν ἐπιφρανῶν, μετὰ τῶν δοπιών καὶ ἐκράτει ἀλληλογραφίαν. Ἐπανελθοῦσα, μετὰ ἐπταετῆ ἐν τῇ ξένῃ διαμονήν, εἰς τὴν πατρίδα της, συνεζεύχθη, τῷ 1849, τὸν Ρώσον πρέσβητα Ἀλέξανδρον Κολτζώφ Μασσάλσκιν, γόνον ἀρχαίας ἀριστοκρατικῆς ἐν Ρωσίᾳ οἰκογενείας, κατὰ δὲ τὸ 1855 ἀναχωρήσασα ἐκ Ρωσίας, μετέβη εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, καὶ δὴ εἰς Ελβετίαν καὶ Φλωρεντίαν, ἐνθα ἐπεδόθη

εἰς ἐμβριθεῖς φιλολογικὰς καὶ κοινωνικὰς μελέτας καὶ διὰ τευρώδους καλάμου δημοσιόγραφούσα, ἐνθέρμως συνηγόρει ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τῶν χριστιανικῶν λαῶν, ἐφελκύσουσα τὴν προσοχὴν ἔξεχόντων ἀνδρῶν, ἐν οἷς καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας Οὐμβέρτου, δ' ὅποιος ἴδιαζόντως ἐτίμα αὐτήν. Υποκάρδιον δ' ἐκπληροῦσα πόθον, κατῆλθεν εἰς Ἑλλάδα, τῷ 1860, τὴν δοπιάν ἀπὸ ἀκόσου εἰς ἄκρον περιηγήθη, πλούσιον συγκομιζούσα ἐκ τῆς χώρας τοῦ πνεύματος τὸν πνευματικὸν ἀμητόν διὸ καὶ η Ἑλληνικὴ Βουλὴ εὐγνωμόνως ἔχουσα πρὸς τὴν διαπρύσιον συνήγορον τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐλλάδος, ἐποιτογράφησεν αὐτήν.

Ἐκτὸς τῶν διαφόρων εὐφωπαῖκῶν γλωσσῶν, τὰς δοπιάς η Δόρα δ' Ἰστρια φιλολογικῶς ἐγγνώκεις καὶ ἀπταίστως ὁμίλει, σπανίαν προσέτι ἐκέτητο πολυμάθειαν καὶ πεῖραν ἐκ τῶν ἀνάτας διαφόρους χώρας περιηγήσεών της καὶ τῶν συγαναστροφῶν, μετά προσώπων ὑψηλῆς κοινωνίας, διόπου ἔλαμπε διὰ τῆς εὐφυΐας, τῆς δεξιότητος καὶ τῆς παρατηρητικότητος της ἐπὶ παντὸς ἀντικειμένου.

Ἡ Δόρα δ' Ἰστρια συνέγραψε πολλοῦ λόγου ἀξιαῖς ἔργα δύναμεν νὰ διαιρεθῶσιν εἰς ἐθνολογικά, ἱστοριολητικά, θρησκευτικά, πολιτικά, ιστορικά, γραμματολογικά, μυθιστορικά καὶ περιηγητικά, κατέλιπε δὲ καὶ σπουδαιότατον ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἄλ γυναικες ἐν Ἀνατολῇ».

Μεταξὺ τῶν προσώπων, τὰ δοπιά ἴδιαζόντως η Δόρα δ' Ἰστρια ἔξετίμα καὶ μετὰ τῶν δοπιών διετέλει εἰς ἀλληλογραφίαν, ἥτο καὶ δ, ὡς ἀνττέρω ἐργήθη, ἐκ Ζακύνθου ιστορικὸς Π. Χιώτης, δ' ὅποιος ἐκπληρῶν ὑπόσχεσιν δοθείσαν

εἰς αὐτήν, κατὰ τὴν ἐν Λιβύσσῳ μετ' αὐτῆς περὶ ποιήσεως συνδιάλεξιν του, ἔγραψε, τῷ 1863, ἐν εἰδεί ἐπιστολῇς, διατριβὴν περὶ ποιήσεως τῶν Ζακυνθίων, δημοσιευθεῖσαν εἰς συνεχῆ φύλλα τοῦ τότε ἐν Ζακύνθῳ ἐνδιδομένου φιλολογικοῦ περιοδικοῦ «Ιπποκρήνη», διποὺ δ' αὐτὸς ἐδημοσιεύσει καὶ ἐκτεῖνει αὐτῆς βιογραφίαν, ἀναδημοσιευθεῖσαν μετὰ προσθηκῶν, τῷ 1875, ἐν τῷ περιοδικῷ «Ζακυνθίῳ Ἀνθῶνι». Εἰς ἀπάντησιν τῶν ἐν τῇ «Ιπποκρήνῃ» δημοσιευθέντων, ἡ Δόρα δ' Ἰστορία ἐπεμψε τὴν ὑπ' ἀριθ. 2 καὶ ἀπὸ 27 Ἰουνίου 1863 πρὸς τὸν Χιώτην εὐχαριστήριον ἐπιστολήν. Αἱ δὲ ὑπ' ἀριθ. 1 ἀπὸ 29 Ἰουλίου 1860 ἐλληνιστὶ καὶ ὑπ' ἀριθ. 3 ἀπὸ 22 Νοεμβρίου 1878 γαλλιστὶ ἐπιστολαὶ ἐστάλησαν, κατόπιν τῆς πρὸς αὐτὴν ἀποστολῆς τοῦ Α' καὶ Β' τόμου τῶν «Ιστοριῶν Ἀπομνημονευμάτων τῆς νήσου Ζακύνθου» ὑπὸ Π. Χιώτου, μετὰ πολυτίμου ἐσθῆτος διὰ τὴν κυρίαν Χιώτου.

Πλὴν τοῦ ιστοριογράφου Χιώτου, ἡ Δόρα δ' Ἰστορία ἐτήρει ἀλληλογραφίαν καὶ πρὸς λίαν εὐπαιδεύτον κυρίαν, τὴν κ. Ι. Σ. Δ.

Ἡ Δόρα δ' Ἰστορία ἀπέθανεν ἐν Φλωρεντίᾳ, διποὺ τὰς διατριβὰς ἥγεν, ἐν θαλαρῷ γῆρατι, τὸ ἔξικοστὸν περίπου ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς ἄγονα!

Περὶ ἄλλων ἐπιστολῶν ἀνεκδότων τῆς ποιητικῆς Δόρας δ' Ἰστορία θὰ διαλάβωμεν ἄλλοτε.

Ζάκυνθος 1912

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 1

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29 Ἰουλίου 1860

Ἐλλογιμώτατε Κύριε,

Ἄσμένως ἀνέγγων τὴν ὑμετέραν ἐπιστολὴν καὶ εὐγνωμονῶ ὅμην διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ ἀξιολόγου ὑμῶν πονήματος περὶ τῆς ιστορίας τῆς Ζακύνθου, οὐ τὸν πρῶτον τόμον ἔγκαιρως ἔλαβον παρὸ τοῦ Κυρίου Ραγκαβῆ ἀνέγνων δὲ ἀμφοτέρους μετὰ πλείστης ἐπιστασίας ἐπαινοῦσα τὴν τε πολυμάθειαν ὑμῶν καὶ τὸν ζῆλον. Ἔτι δὲ μᾶλλον εὐγνωμονῶ διὰ τὰ ὑπὲρ ἐμοῦ αἰσθήματα ὑμῶν, ἀπερ ἐμφαίνουσι φιλοτιμούς εὐαισθησίαν, διότι τὰ ὑπὲρ τῆς Ἐλλάδος αἰσθήματα μου εἶναι, οὐ μόνον δίκαια, ἀλλὰ καὶ πάτρια εἰς ἐμέ, καθηκον μου δὲ θεωρῶ ἔτι μᾶλλον ὑπὲρ αὐτῆς νὰ συνεγορήσω ἐν τῷ Ἐσπερίᾳ, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἀνατολῆς εἰς ἣν πάντες ἀνήκομεν.

Δέχετε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ὑπολήψεως μου.

ΠΡ. ΚΟΛΤΖΟΦ ΜΑΣΣΑΛΣΚΗ
ΔΩΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 2

Livourne, Italia 27 Juin 1863

Villa Caprilli, Ardenza

Monsieur le Professeur,

J'ai reçu le n° de l'«*Ippocrate*» qui renferme le travail que vous avez bien voulu m'adresser. Je veux commencer par vous dire combien j'ai été touchée de ce cordial souvenir et par vous remercier des termes sympathiques avec lesquels vous l'avez si heureusement exprimé.

Vous avez eu raison de supposer que l'étude que vous avez commencée aurait pour moi un intérêt spécial. Il y a déjà plusieurs années que j'ai appelé l'attention des Occidentaux sur la condition des nobles populations des Iles-Joniennes, et révélé les aspirations patriotiques qui semblent à la veille de se réaliser. J'ai vivement regretté de n'avoir pu, en 1860, voir Zante, Corfu et Céphalonie, et compléter ainsi mon voyage dans les provinces helléniques échappées au joug des barbares. Je me console un peu en songeant combien il sera prochainement facile de visiter vos îles. Quand les chemins de fer de l'Adriatique seront terminés, le port de Brindisi ouvert aux paquebots, il suffira de quelques heures pour aller à Corfou, et, grâce à l'Italie régénérée, l'Occident et l'Orient se donneront la main!

Vous me demandiez dans votre dernière lettre si j'avais reçu les poésies de Monsieur Tipaldo. Elles m'ont été remises fort exactement, et je vous prie de vouloir bien remercier et féliciter l'auteur de cette intéressante et belle publication. Si je ne l'ai pas fait moi-même, il faut l'attribuer à un voyage à Florence qui m'a beaucoup occupée.

Agréez, Monsieur le Professeur, avec toutes mes sympathies, l'expression de ma haute considération

DORA D'ISTRIA

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 3

Florence, Villa d'Istria, Via Leonardo da Vinci

22 Novembre 1878

Monsieur,

J'ai reçu votre lettre et le tome second du grand travail que vous avez consacré à une des parties les plus intéressantes du territoire hellénique. Tous vos compatriotes

devront vous savoir gré d'avoir mené à bon terme une entreprise qui était de nature à décourager un homme lequel n'aurait pas été préparé comme vous par de persévérantes recherches sur les annales de votre pays natal. Je sais par expérience combien il est peu aisé dans nos contrées orientales de traiter avec succès les sujets historiques. En Occident, les ressources sont innombrables. On a à sa disposition d'immenses bibliothèques, des collections des documents historiques, des revues et même des journaux importants! Réunir les matériaux indispensables à toute étude historique, est déjà un labeur propre à effrayer tous ceux qui ne seraient pas animés d'un grand amour de la science. En outre, il est fort difficile, au milieu des contradictions de partis acharnés à se combattre et intéressés à se diffamer, de savoir de quel côté est la vérité. On doit tâcher de trouver, en dehors du champ de bataille, des témoins qui aient assez de sagacité, d'indépendance et d'impartialité pour que leur disposition inspire une réelle confiance. Or, ce n'est pas assurément une petite besogne, j'en sais quelque chose!

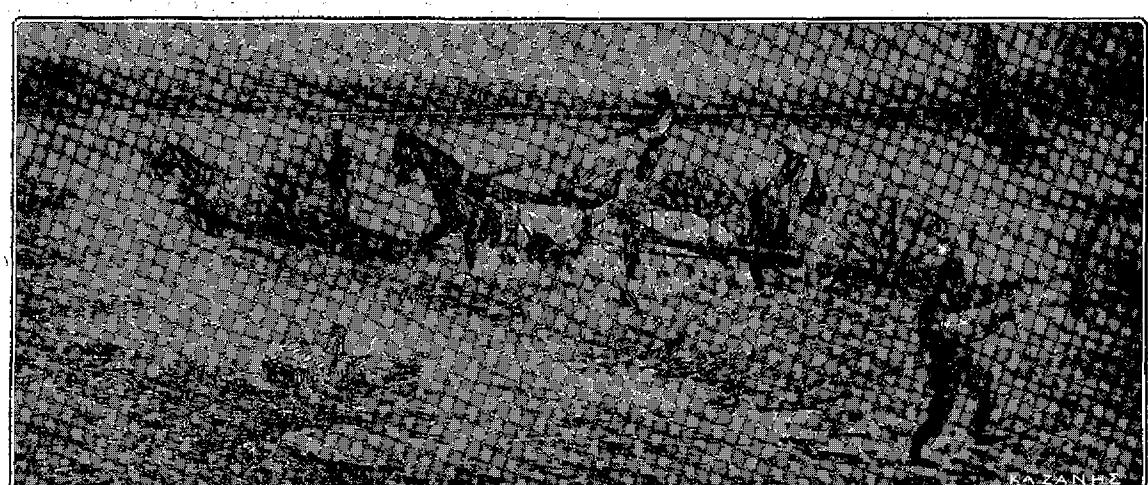
En effet, quand j'eus l'idée d'écrire l'histoire de ma famille, je fus d'abord frappée du peu de garanties que donnaient ces narrations acceptées sans aucune espèce de

critique. Les correspondances des diplomates vénitiens me fournirent d'abord un terrain solide, dont l'étendue grandissait à mesure que se multipliaient mes recherches dans les archives européennes. C'est ainsi que les Ghika du XVII et du XVIII siècles ont cessé d'être des êtres demi-mythiques pour devenir des personnages vraiment historiques.

L'époque dont vous vous êtes occupé, Monsieur, prête moins sans doute aux faibles et aux falsifications que les temps qui nous ont précédés. Mais elle a aussi son genre de difficultés, difficultés que vous avez surmontées d'une façon assez heureuse pour mériter la gratitude et les félicitations de tous ceux — et le nombre en est chaque jour plus grand — qui s'intéressent à l'histoire de notre Orient. Cet Orient, déjà éprouvé par tant de cruelles calamités, est maintenant soumis à de nouvelles tribulations. J'aime à croire que les Hellènes soumis encore à la domination étrangère trouveront dans le récit si instructif des luttes de leurs frères des Iles-Joniennes les encouragements et les conseils dont ils ont tant besoin dans les circonstances présentes.

Agréez, Monsieur, avec mes bien sincères remerciements, l'assurance de ma haute considération.

Pse KOLTZOFF MASSALSKY
DORA D'ISTRIA

ΤΟ ΠΛΑΥΣΙΜΟ ΤΩΝ ΚΑΡΡΩΝ
"Επιθεσίς τοῦ Ζακύνθου"

ΕΠ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΒΥΣΣΙΝΙ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ

[Τὸ «Βυσσινὶ Τριαντάφυλλο» εἶχε ἀρχίσει νὰ δημοσιεύεται πρὸ τριῶν ἑτῶν εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν», ἀλλ᾽ ὁ συγγραφένς τὸ διέκοψε. Τῷρα παραλείπεται τὸ πρῶτων μέρος, που ἡταν σὰν πρόλογος, καὶ δημοσιεύεται τὸ καθαυτὸ διήγημα].

A'

φρούνσε μεγάλο ψάθινο καπέλλο καὶ κρατῶντας στὰ γόνατα ἔνα χοντρὸ βάζο κρυστάλλινο γεμάτο νερό, ἀνέβαζε μὲ προσοχὴ ἀπὸ κεῖ μέσα κεράσια καὶ τοὺς ἔβραζε τὰ κουκούτσια. Μοῦ εἴλε πώς σκόπευε νὰ φτειάξῃ γλυκὸ γιὰ τὸν ἀδερφό της τὸν Τάκη, γιατὶ ἡταν τὰ γενέθλια του μεθαύριο. Οἱ μικρὸς ποὺ ἔπαιξεν ἐκεῖ κοντά μὲ ἔνα βατραχό, ἔτρεξε σπίτι καὶ σὲ λίγο παρουσιάστηκε μὲ τὴν μιτόνα του.

— Βλέπετε ἀντὸ ποὺ κρατᾶ ἡ μίς Μπέτου; μοῦ εἴλεν ἡ Βέρα, ἀφίνοντας χόμια τὸ χοντρὸ κρυστάλλινο δοχεῖο χωρὶς νὰ προφτάξει νὰ τὸ πιάσω ἀπὸ τὰ γέρια της. Εἶναι συλλογὴ ἀπὸ λουλούδια τοῦ κάμπου ποὺ τὰ ξεράινουν καὶ ἔπειτα τὰ κολλοῦν στὸ μεταξωτὸ καρτέλ. Κάθε βράδυ, γυρμένοι ἔπάνω ἀπὸ τὸ τραπέζι, παταγίνονται καὶ οἱ δύο τους σ' αὐτὴ τὴν δουλειά. Καὶ είναι τόσο πορφένο πρᾶμα. Υπάρχουν λουλούδια ποὺ μοιάζουν σὰν ξεραθοῦν μὲ πεταλούδες καὶ ἄλλα μὲ ἔντομα περιόργα, δῆλο πόδια μακρούν σὰν μανῆρες κλωστές, ἵδια τὰ ζωνήφια ποὺ πετοῦν πάνω ἀπὸ τὶς λίμνες...

— Επειτα εἴπε κοκκινίζοντας:

— Υπάρχουν καὶ πανσέδες ἄγριοι...

Καὶ σὲ λίγο πρόσθετες κυττάζοντας με κατάματα:

— Πανσέδες μὲ μικρούλικα μουτσάκια, ποὺ δταν τοὺς πατοῦν μέσα στὸ παμπάκι γιὰ νὰ τοὺς ἀφαιρέσουν τὴ δροσιά, κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς λάμπας, μοῦ δίνουν τὴ συναίσθησι τοῦ πόνου των... Ισως γι' αὐτὸ νὰ μοῦ φαίνεται πὼς καὶ ἔγω μικραίνω, στενεύω, μαξώνομαι, καὶ γύνομαι Ἰδιο ἀνθάκι τοῦ ἀγροῦ μικρή... Ετοί θὰ ἡθελα τότες νὰ μὲ πέργναγε, πέφρα ὡς πέρα, μιὰ χρυσή καρφίτσα καὶ νὰ μ' ἀκούμπαγε στὸ στήθος σου... Ποτέ μου δὲ θὰ μαραινόμουνα. Η πνοή σου θάτανε γιὰ μένα, τὸ μυρωμένο ἀγεράκι τῆς ἀνοιξης...

Δίχως ἡμερομηνία

“Ω, βραδιὰ ἀλλησμόνητη! Κάθε ἀστέρι σύν καὶ μιὰ καινούρια νότια τῶν ἔρωτικῶν μου τραγουδιῶν, κάθε ἀχτίδα τοῦ φεγγαριοῦ σου παὶ ἔνα μαγεμένο δάχτυλο ἔπάνω στῆς ψυχῆς μου τὶς χορδές. Ήτανε ἡ βασίλισσα μέσ' στὶς κερένιες δμορφιὲς τῶν κοριτσιῶνε. Μὲ τί χάρη

τὸ χαμόγελό της μοιραζότανε σὰν νέκταρ στὶς ματιὲς ποὺ τὸ δουσφοῦσαν μὲ ἡδονισμό. Καὶ ὁ χορός της; “Οπως ἡ πεταλοῦδα φέρνεται ἔπάνω ἀπὸ τοὺς ἀνθούς, ἔτσι στὸ γλυκτερὸ παρκέτο ἔβαλσάριζε μαξί μου, σὰν αὐτοκρατόρισσα ποὺ τρέμει μὴ τὴς κέση τὸ διάδημα. Ἐπειτα βγήκαμε στὸν κῆπο κάτω ἀπὸ τὶς πορτοκαλὶες χρωματισμένες μὲ ἑνετικοὺς φανούς, καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέμε περιπλανηθῆκαμε σὲ μαῦρες, ἔσημες γωνιές. Στὸ σόμα μου γυρμένη, ἀνοίξε τὴ φυλισένια της βεντάγια, ἔτσι γιὰ νὰ μὴ μᾶς βλέπουν οἱ οικεῖ... Τὴν ἵδιαν ὥρα ποὺ τὴς νύχτας ἦτορεια τοὺς πέπλους της τοὺς ἀσπρούς σέρνοντας, ἀκούμπαγε στὴν κόχη τοῦ βιουνοῦ ἔνα μεγάλο κάποιρο ἀπὸ πυραπτωμένο μέταλλο, καὶ ἔπλεκε τὶς χαλκές πλεξίδες της πρὸ πέση στὸν ωκεανοῦ τὴν ἀγκαλιὰ νὰ κοιμηθῇ.

Αὔγουστος 12

— Εγειρ τόσον ἐνδιαφέρον γιὰ μένα... Σήμερα μὲ ρώτησε γιὰ τὰ μοσθματά μου καὶ γιὰ τὸ εἶδος τῆς ζωγραφικῆς ὅπου θὰ δεῖξω τὴ δύναμι τῆς φαντασίας καὶ τοῦ γούστου μου δταν ὅτι ἀπὸ τὸ Πολυτεχνεῖο. Ἐπειτα μοῦ μῆλησε γιὰ τὰ ἔρχομενα χρόνια καὶ μοῦ τὸ παρουσίασε ζωγραφισμένα μέσα σὲ κορνίζες χρυσῆς εὐνυχίας. Καὶ ἡτανε τόσον ώραία μέσα στὸ ζεστὸ ἀπομείμερο. Ενα μαμούδια τοῦ κάμπου, τρυπωμένο κάπου ἐκεῖ σὲ μιὰ πέτρα, ξουκούνεν ἔνα σφύριγμα τόσο ζεματιστὸ ποὺ σοῦ ἔδινε τὴν δινατριχίλα τοῦ καλοκαιριοῦ διλοζώντανη. Η Βέρα, μὲ τὰ κεράσια ποὺ ἐκαθάρισε χθές, εἶχεν ἐτοιμάσει ἔνα γλυκὸ γιά τὸν Τάκη καὶ ἡτανε ἀκόμη δρωμένη ἔπειδη εἶχεν ἐπιστατήσει στὸ καβούρδισμα τῶν ἀμυγδάλων. “Ω, ἐκείνη ἡ εὐωδία ποὺ ἀναδίνεται ἀπὸ τὸ γυναικιό λαιμό, δπως ἀπὸ τὸ βερόκυπρο τὸ καμωμένο, σταλαγματιὰ σταλαγματιά, ἡ γλύκα πάνω στὰ κλαδιά λαμπτοκόπῃ... Νὰ καὶ μιὰ παρθένη ἵδεα. Κάθε ἀνθρωπός, μοῦ φαίνεται πῶς ἀπὸ μιὰ ζωὴ προηγούμενη διατηρεῖ ἀκόμη τὸ ἰδιαίτερο καρακτηριστὸ τοῦ ζώου, τοῦ πουλιοῦ ἢ τοῦ φυτοῦ, ποὺ ἡτανε πρὸ γεννηθῆ. Γι' αὐτό, δταν ἡ Βέρα γλυκοδρωμένη ἀνέβαζε ἀπὸ τὸ χυτὸ κοριμή της παρθενικὲς εὐωδίες, φαντάζομαι πῶς μεθῶ μὲ τὸ δρωμα ποὺ ἔσκορπτις σὲ τόπο καὶ καιρούς λησμονημένους, δταν ἀνοιγότανε ἡ ὑπαρξή της σὲ μιὰ μεγάλη μαγνόλια ρόδινη...

Αὔγουστος 20

Τὸ πρῶτη η Βέρα βγῆκε περίπατο μὲ τὸ μαῦρο ἀλογο τοῦ μπαμπά της. Οἱ ἀέρας στριφογύριζε

τὸ βέλο της καὶ κάποτε ἔπεργε τὴν οὐρὰ τῆς ἀμαζόνας της, τὴν ἔξειδητων μὲ ὄρμη, καὶ τὴν πετοῦσσεν ἀπὸ ἔδω καὶ ἀπὸ ἔκει σὰν μιὰ φτεροῦγα πληγωμένου πουλιοῦ. “Ἐνα σύμπλεγμα περιεργο, μὲ τὸ ἀλόγο σκυμμένο στὸν ἔρημο τοῦ χωριοῦ, δπως ἔτρεχε, ἀνεμιζότανε στὸ φῶς τὸ ἀκίνητο καὶ ἔμοιαζεν ἀετὸ ποὺ ἔπεσεν ἀπὸ τὰ ὑψη καὶ κατακυλοῦσεν ἀγριεμένος γιὰ νὰ τρυπώσῃ σὲ καμιὰ σπηλιά.

— Ανεβαίνω στὸ ἀλόγο, μοῦ εἴλε μιὰ μέρα, καὶ σὰν ἀμοληθῶ στὸ δρόμο, δταν αἰσθανθῶ νὰ σκέται στὸ πρόσωπό μου ὁ ἀέρας ἴδια μεταξωτὰ ὑφάσματα μεγάλα, καὶ τὰ δέντρα καὶ οἱ βράχοι νὰ τραβιῶνται πίσω, ἔτσι σὰ νὰ τὰ φουφᾶ ἡ γῆς ἀπὸ τὴν τρομάρα, παραδίνομαι στὸν Λιγγό, ξεχνίεμαι, καὶ τότε μοναχὰ μοῦ φαίνεται πῶς ζῷ πραγματικά. Ἐκείνες τὶς στιγμὲς δὲν ἔχο τίποτε μεσ' στὸ κεφάλι μου. Οἱ ζωντανὸς ἀέρας ποὺ ἀλλάζει πάντα θέσι πάνω ἀπὸ τὸν κάμπο, μοῦ ἀποστῆ, δπως ἔκανε καὶ ἡ ἀλλητή Αἰγύπτου. Αὐτὸ θὰ τὸ εἰλίκ ἀποφασίσει πρὸ πολὺ καιρό, δπὲ μὲ βάσταγεν δ φόβος πῶς δ ὁ υδρανὸς θὰ καταντοῦσεν, ἔπειτα ἀπὸ πολλὲς ἀπομιμήσεις, σωστὴ βιτρίνα ἀπὸ γυναικείες κοτσίδες.

Αὔγουστος 27

Δὲν τὸ κατάφερα νὰ κοιμηθῶ. Η νυχτερινὴ ζέστη ἀνυπόφορη. Σηκώθηκα, ἀνοίξα τὸ παραθύρο μου καὶ κάθισα. Τὰ δέντρα μαῦρα, δῆλα σκοτεινά, σὰν ἐχνογάφημένη ἀπὸ κάρβουνο ἡ φύσις. Κ' ἔβλεπα τὸ γαλάζιο χρῶμα τὸ θαμπό ποὺ στρώνει μὲ βελούδινες ἀναλαμπὲς τοῦ ουρανοῦ τὰ πλάτια. Τὸ βελούδινο στρώσιδι ποὺ τελετούργονταν ἔπανω του τοὺς δημιουργικοὺς χορούς των, τὸ ἀστηρένια πόδια τῶν ἀστερισμῶν. Τῆς Λύρας οἱ διόλοχυσες χορδὲς βαστοῦν τὸ μαγικὸ ρυθμό. Κάθε ἀστερομάζωμα καὶ ἔνας γῆρας ἀπὸ χορευτάδες. Νὰ κι ὁ τρελλὸς Ηριδανὸς κροκόπεπλος βαλσάρει μέσα σὲ ξεγυμνωμένα παλημάρια. Στὰ σκαλοπάτια τὸ σύρανον γονατισμένη πλέκει τὰ βασιλικὰ μαλλιά της μὲ ἀστέρια κόκκινα η Βερενίκη. Στὰ προτύλαια τοῦ χάους, τῆς Πούλιας οἱ ἔφτα τοῦ Σίβυλλες μὲ ἀργυρὲς καλύπτρες προχωροῦν, δπως οἱ ξωτικὲς λέρεις τοῦ Βεσκλίν κατώ ἀπὸ τὶς βελανιδιές καὶ σκύβουν γιὰ νὰ προσκυνήσουν κάποιο ὄγκωστο νεφέλωμα, ποὺ ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ θεῖο καρπό.

Βλέπεις τὸν “Αρη πῶς γυρίζει φλογερὸς ἀπὸ τὸν πόδιο καὶ κυττάφει τὴν Αφροδίτη, ξεχωσμένη

νὰ τοῦ ξεπετᾷ τὰ φωτοβόλα νούφαρα τοῦ στήθους της;

Φαίνεται πῶς κοιμήθηκα. Μοῦ φάνηκε πῶς δνειρεύθηκα στὸν ὄπτο μου, ἔτσι σὰ νάμουνα γυρμένος στὸ παράθυρο. “Ἐνα ἀστέρι τότε κατακύλησε σὰν δάκου ἀπὸ τὸ στερεόμα, ἔσκασε πέφτοντας ἔπανω στὸ κεφάλι μου καὶ τὸ περέχυσε μὲ φῶς...

Τὴ συνάντησα τὸ ἀπόγεια μὲ τὴ θεία της στὸ πάρκο. Η Βέρα μοῦ ἔδηλωσε πῶς εἶχεν ἀπόφασιν ἀναγνωρίσῃ πάλι στὸ βαριτοτελό της δύνομα καὶ νὰ λέγεται Βερενίκη. Τῆς φαίνοτανε πῶς δῆλοι τῆς μιλούσανε μὲ πολὺ ἔλευθερία, ἔξιας στὸ καϊδευτικό της δύνομα.

— Ετσι, εἴπε, θὰ ἔμπινεω τὸ σεβασμό. Θέμαι σὲ δῆλο τὸν κόσμο πυρχῷ σὰ βασίλισσα. Καὶ πρόσθετες γελῶντας: “Ισως νὰ κόψω καὶ τὰ μαλλιά μου ἀργότερα, δπως ἔκανε καὶ ἡ ἀλλητή Αἰγύπτου. Αὐτὸ θὰ τὸ εἰλίκ ἀποφασίσει πρὸ πολὺ καιρού, δπὲ μὲ βάσταγεν δ φόβος πῶς δ ὁ υδρανὸς θὰ καταντοῦσεν, ἔπειτα ἀπὸ πολλὲς ἀπομιμήσεις, σωστὴ βιτρίνα ἀπὸ γυναικείες κοτσίδες.

Γελάσαμε μ' αὐτὸ ποὺ εἴπε. Εκείνη ξεαρνα τινάγτηκε. Εἶχεν ἀρχίσει νὰ παῖξη ἡ μουσικὴ τῆς φρουροῦς καὶ ἡ φυσιογνωμία της πήρε μιάν εκφραστικής ἀγωνίας.

Πάμε νὰ φύγωμε, μουσιμούρισε. Η μουσικὴ μοῦ ἀνεβάζει τὸ αἷμα στὸ κεφάλι. Είμαι τόσον έξω ἀπὸ τοὺς κανόνες τῆς ἀρμονίας τῶν ἥχων, ὃστε θαρρῶ πάροδο πῶς καποιος μὲ τραβῆ ἀπὸ τὶς κόρες τῶν αὐτιῶν καὶ μὲ σέργει πρὸς τὰ ἔπανω.

Χαμογελῶντας ἔπειτα παρατήρησε:

— Ισως ἀπὸ τὸ ίδιο τράβηγμα νὰ ἔπαιθε καὶ δ πρόγονός μου δ Μήδας, ἔκεινο τὸ μασκαράλικι...

Νοέμβρης 5

Χθές, ξεμάθα τὴ θλιβερὴ ιστορία ποὺ ἡ Βέρα ἀπόφρευγε πάντα νὰ μοῦ πῆ. Δὲ ξέφω πῶς ἔτυχε ν' ἀνοίξωμε τὴν διμήλια, ἐν φ καθίμαστε στὸν κῆπο μ' ἔνα παλαιό των γρώματο. Μοῦ διηγήθηκε πῶς ἔγινεν δ θάνατός της, ἔνα τέλειωμα ζωῆς τραγικοῦ καὶ ἀλλόκοτο.

Ο στρατηγός, ἀρχίνησε νὰ λέγῃ, βρισκότανε στὴ Βιέννη, ἀκόλουθος τότε τῆς Πρεσβείας, δταν πρωτεύει τὴν φραίλα Φαναριώτισσα σένα ἀριστορατικὸ χορό. “Ἐπειτ’ ἀπὸ λίγους μῆνες εἰς τὸ Μόναχο γινόντανε οἱ γάμοι των, γάμοι πολὺ ἔπισημοι, γιατὶ ἔξον ἀπὸ τὸν πρίγκηπα της τίτλο ἔφερεν στὸν μπαμπά καὶ δυὸ μεγάλα ὑποστατικά στὴ Δούρουστα. Μείνανε δυὸ χρόνια στὸ Βίς Βάδεν, καὶ ἔνα βροχερὸ Σεπτέμβρη ηρθενε γιὰ πάντα νὰ καθίσουν στὰς Ἀθήνας.

Τότε γεννήθηκεν κ' ή Βέρα μου. "Ο στρατηγός, δο μπαμπάς, φαινότανε δι πιό εύτυχισμένος ανθρώπος τού κόσμου. Στὸ παλάτι, στοὺς χορούς, στὰ θέατρα, ή ἔξυπνάδα καὶ ή διμορφιὰ μαζί μὲ τὰ κοσμήματα καὶ τὶς μεγάλες τουαλέτες πῶδειχνεν ἡ πριγκηπέσσα, ή μαμά της, ἐθριάμβευαν. Μάλιστα εἶχε πωθῆ, πῶς καὶ ή βασιλισσα πειράχτηκε γι' αὐτό, κ' ἔγνυρεψε νὰ τῆς

ΤΕΙΓΚΑΝΑ
"Εκθεσις Ζαππείου"

ΕΠ. ΘΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

στέλλουν ἀπὸ τὴν αὐλὴ τοῦ Ὀλδεμβούργου σπάνια κοσμήματα καὶ παλαιύκα υφάσματα. "Εξαφνα δῶμας κάτι δόχισε νὰ ψιλυρίζεται. Ο στρατηγός ἔχαΐδευε μὲ νευρικότητα τὸ μούσι τού καὶ τὰ ἐπωφραστικά του φρύνδια. Ήτανε πιασμέν' ἀπὸ τὶς δάκρες κάτι γιὰ νὰ συγκαλύψουν λές πὸν τὸν τυραννοῦσε μέσ' στὴ σκέψη του. "Οποιος περγούσεν ἀπὸ τὸ μέγαρό τους, δικούγε κατὰ τὰ ἔημερώματα πολλὲς φορές, νὰ βροντᾶ τὸ πιάνο νότες τραγικές, πὸν φεύγονταν στὸν δέρα σὰν πουλιά περίτρομα. Σιγὰ σιγὰ οἱ φίλοι μουρμουρίζονται μιὰ λέξη, πὸν τὸν ἔκανε ν' ἀνατριχιάζονται. Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ μέσα στὸ γλυκὸ σκοτάδι, πὸν σὰν ἔτσι νὰ χυνότανε τὰ νυσταγμένα βύθη τῶν κρυστάλλων δσα

στόλιζαν τοὺς τοίχους, καθρεφτιζότανε τὸ πέρασμα μιανῆς γυναικας πὸν τραβοῦσεν ἵδιο φάντασμα ἀλύγιστο κατὰ τὸ πιάνο. "Ολες οἱ διερες τοῦ Βάγνερ ἐμφανίζονταν τριγύρω τῆς νὰ τραγουδήσουνε ἡ καθεμιὰ μιὰν ἔμπνευσι πὸν τὴν παράσερνε σὲ δάση μέσα, τὴν ἀνέβαζε σὲ μαῦρα σύνεφα καὶ ἀπὸ καὶ τὴν ἀφίνε νὰ γκρεμιστῇ ἐπάνω σὲ κωδωνοστάσια ἀρχαίων μητροπόλεων, ὃποῦθε ζῶα καὶ πουλιά τῆς κόλασης σὲ πέτρα λαξευμένα γέροντες γιὰ νὰ τῆς κάνουν μορφασμοὺς πὸν φέροντες παραφρούνη. Στὸ τέλος λιγοθύμαγεν ἡ πριγκηπέσσα. "Ετρεχαν τότε καὶ τὴ σήκωναν ἀναίσθητη γιὰ νὰ τὴν ἔσπλωσουν στὸ κρεβάτι. "Η ἐπιστήμη ἀποούρθηκεν ἀφ' οὐ ἔξαντλησεν ἀκριβοπλήρωτες προσπάθειες.

Μιὰ νύχτα ἀνοιξιάτικη, ἔζητησε καὶ τὴν κατέβασαν στὴ σάλα. Νὰ τῆς ἀρνηθοῦν δὲν ἥμπορούσαν. Τῶκαν συστήσει οἱ γιατροί. Εἰπε νὰ τῆς ἀνοίξουνε τὶς πόρτες πὸν κυτάζανε στὴ βεράντα τοῦ κήπου. Στὸν οὐρανὸν ἀκούγοντανε τραγουδιστὰ καλλινχτίσματα χειλιδονιῶν, πόπερναν μαύρες βόλτες στὸ ρόδινο χρῶμα τῆς δύσης καὶ πάγαιναν νὰ κουρνιάσουν. Τρομαγμένοι ἔτιναχτηκαν δῆλοι μέσ' στὸ μέγαρο. Πόρτες δινοιγούοντανε καὶ περπατήσιες κατέβαιναν μὲ σαστισμάδα κάποιες σκάλες. "Οταν ἡ ἀρρωστη τελείωσε τὸ γαμήλιο ἐμβατήριο τοῦ Lohengrin, οὔχιρκε ἔσψυχησμένη πάνω στὰ κόκκαλα τοῦ πιάνου πὸν ἀνάδωκαν δῆλα μαζὶ ἔνα βουεφό τετέλεσται!

Γενάρης . . .

"Ἀλήθεια, μοναχὰ ἐπάνω βρίσκεται ἡ εὐτυχία. Δῆτε τὸ σκοτεινὸν ὄχεανδ τοῦ οὐρανοῦ κατάσπαρτο ἀπὸ νησάκια μὲ τὸ φάρο τους. "Ἄρα γε γι' αὐτὸ εύτυχισμένοι εἶναι δῆσι κατοικοῦν ἔκει; "Ἐπειδὴ ζοῦνε μέσα σὲ σκοτάδι κοὶ δὲ βλέπουνε τῆς μέρας τὰ τρομακτικὰ φαντάσματα; Κάτι τέτοιο θὰ ουμβαίνῃ πάνω. "Ἀκόμη κι' ἄλλο ἔνα ἔχω νὰ παρατηρήσω. "Αν δῆσι κατοικοῦν ἔκει ψηλὰ γενήκανε ἀρχάγγελοι καὶ βλέπονταν κάθε μέρα τοῦ Θεοῦ τὸ πρόσωπο, εἶναι γιατὶ γκρεμίσανε τὰ προυσταλένια τόξα πὸν ἔνωνταν τῶν μὲ τάλλο ἐρημόντησο, καὶ ὁ καθένας τῶν ἀπομονώθηκε γιὰ πάντοτε, σένα τοῦ ἀπειρούν κομμάτι. . .

Φλεβάρης (Τῶν Ψυχῶν)

Πόσον ἥτανε λυπημένη σήμερα. Εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο ὅπου πῆγε μὲ τὴ θεῖα τῆς κρυφὰ ἀπὸ τὸν πατέρα της, νὰ μνημονέψουν τὴ μαμά της. Τὰ χέρια τῆς πέφτανε ἐπίσημα καὶ κουρασμένα, γιατὶ εἶχεν ἀπὸ τὸ βραδίς πλέξει ἔνα σταυρὸ μεγάλο ἀπὸ λευκὰ τριαντάφυλλα, κλεισμένη μέσα στὸ δωμάτιο τῆς σὰν ἀνέβηκε νὰ

ΓΕΡΟ-ΤΑΡΑΣ
"Εκθεσις Ζαππείου"

ΕΠ. ΘΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

φαίνεται πῶς μέσα ἀπὸ τὰ βλέμματα τῆς κόρης σκύβει ἡ πεθαμένη καὶ μὲ κυττάζει ἀπειλητικά. Καὶ τώρα τρέχει μέσα μον ἀναμαλλάρα μιὰ ἰδέα ἀρρωστημένη καὶ σπαράζει στὰ κατώφλια τῆς ψυχῆς μον ἀπὸ φρίκη, γιατὶ δὲ ἔστει τί θὰ κάγω, ὅν ποτὲ ἡ Βέρα μου μοιάσῃ ὀλότελα τῆς μακαρίτισσας, κι' ἔχω μπροστά μον κάθε μέρα ξωντανή τὴν τρομερὴ πριγκιπέσσα μὲ τὸ βελούδινο φόρεμα.

"Αποίησε

Σήμερα πῆγα στὴν ἐκκλησία ποὺ γνώριζα πῶς θάτανε κ' ἔκεινη. "Εφτασα ὅμως ἀργὰ καὶ δικόσμος γέμιζε τὸν αὐλόγυρο μ' ἔνα κιλωνὶ δάφνης στὰ δάχτυλα, γιατὶ ἥτανε ἡ ἑօρη τῶν Βαΐων. Ήσταθμηκα στὴν εξόδῳ μὲ μερικὲς γνωστές μον κυρίες καὶ μὲ μιὰ κίνησιν ὀλέατη χαρούτησα τὴ Βέρα, πολὺ ψυχρά, γιατὶ δὲν ἔστω, διταν βγαίνοντας ἀκούμπησμένη στὸν πατέρα τῆς τὸ μπράτσο, ἔδινε βοήθημα σ' ἔνα φτωχό. Τὴν εἶδα νὰ χλωμιάζῃ καὶ νὰ κυττάῃ ἀλλόκοτα πότε ἔμένα καὶ πότε τὶς κυρίες ποὺ μὲ είχαν περικυλωμένο. Η δάφνη κωλίστηκεν ἀπὸ τὰ χέρια τῆς. Μιὰ γρηγούλα ποὺ προσπάθησε

ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟ
"Εκθεσις Ζαππείου"

ΕΠ. ΘΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

ν' ἀνοιξη δρόμο γιὰ νὰ διαβῇ, πάτησεν ἐπάνω της καὶ τὴν ἔκανε λυδόμα. Γιατὶ νὰ ταραχθῆ τόσο; Μήπως ἔχει καμίαν ἀμφιβολία γιὰ τὴν ἀγάπη μου; "Η μήπως τῆς ἐφόνητα πολὺ ώραιος τοῦτο τὸ πρῶτο; "Η ἀλήθεια εἶναι πώς οἱ γυναῖκες δὲ μ' ἀφίνουν ἡσυχο. "Απ' ὅτι μέρος κι' δὲν περάσω, μιὰ παράταξη ἀπὸ ἐκευρισμένα μάτια χαιρετάει τὸ κορμί μου μὲ κίνημα λαχτάρας, καὶ αὐτὸς μὲ κάνει νὰ προβαίνω Ἰδιος Ἀκρίτας ποὺ γυρίζει νικητής καὶ μπαίνει μέσ' στὴν πολιτεία του, ἀνάστατη ἀπὸ σαλπίσματα καὶ κωδωνοκρουσίες. Πόσον εἶναι δὲ ἀνθρώπος ἑγωῖστης, σὰν ἔρει πώς τὸν ἀγαπάει κείνη π' ἀγαπᾷ κι' αὐτός. Τῷρα θυμάμαι πώς γελοῦσα πιότερο παρ' ὅτι ἡτανε σωστὸς μὲ τὴν κυρία Χ, τὴν στιγμὴ ποὺ ἔπεσε τὸ πράσινο ἀνθάκι ἀπὸ τὰ δάχτυλα τῆς Βέρας μου. Κι' αὐτὸς τὸ ἔκανα γιὰ μιὰ δική μου εὐχαρίστησι, τῷκαμα γιὰ νὰ ταραχθῇ καὶ γιὰ νὰ δοκιμάσω πόση δύναμιν ἔχω ἐπάνω της. Καὶ δύως τὴν ἀγαπῶ ποὺ τρελλαίνομαι. Πολλὲς φορές φοβᾶμαι μήπως ἡ ἀφοίσιωση ποὺ ξεφυλλίζω μπρὸς στὰ βήματα τῆς Βέρας μου δὲν εἶναι ἡ λατρεία τῆς δικῆς μου διορφιᾶς. Τὸ ἔρωτα πώς τὴν ἀγαπῶ, θέλω νὰ τῆς ἀρέσω, προσπαθῶ νὰ τὴν κάνω νὰ παθαίνεται ὅταν μὲ βλέπει, δὲν δύως αὐτὸς καταλαβαίνω ὅτι ἵκανοποιοῦν ἐμένα, σὲ τρόπον ὥστε κείνο ποὺ τῆς δίνω σὲ συγκίνησι εἶναι σὰ νὰ τὸ ἀρπάζω πίσω τὸ διπλό. "Οταν τὸ χέρι τῆς τρέμει, ὅταν εἶναι χλωμή, ὅταν δακρύζει καὶ φαίνεται πώς θέλει, πονῶ εἰν" ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ καὶ μιὰ ὑπερηφάνεια μυστικὰ μοῦ ἡδονικεύει τὰ νεῦρα, γιατὶ νοιώθω πώς ἡ αἰτία δὲν της τοῦ πάθους εἴμ' ἔγω. Καὶ δύως αὐτὸς θὰ τῇ ἀγάπῃ καὶ δέλες οἱ ἀγάπες εἶναι τὸ Ἰδιο πρᾶμα. "Ο πατέρας καὶ ἡ μπτέρα ἀγαποῦν τὸ παιδί τους γιὰ τὸν ἑαυτό τους, βλέποντας μιὰ ὑπόσχεσι πώς τὸ ἔγω τους θὰ διαρκέσῃ, πώς θὰ ἔκταυθῇ, καὶ ὁ Θεὸς ἀκόμη ἔδωκε στὸν ἀνθρώπο τὴν ὑπαρξία γιὰ νὰ τὸν τὸ χρεωστῇ εὐγνωμοσύνη θευμάζοντας τὰ δόσα τοῦ ἔχαρισε. Μοῦ φαίνεται πώς δόσα γράφω δὲν τὰ συλλογίεται ἡ Βέρα, κι' δὲν ἔχεις πώς τέτοιου εἴδους τουχτερὰ ἀγκάθια ἀγκαλιάζουν τὸν παραδείσο δύου δέλεων νὰ τὴν διδηγήσω, ἵσως θὰ στεκότανε στὴν πόρτα, ἀμφιβάλλοντας ὅτι πρέπει νὰ διασκελίσῃ τὸ κατώφλι.

Απὸ Ληστας

Τί ώραιά ποὺ εἶναι ἡ ζωή. "Ο, τι βλέπω τριγύρω μου τὸ ἀγαπίζω καὶ τὸ πονῶ. "Απὸ δὲλα τὸ ἄφυγα κτίσματα μιὰ ὅμιλα μυστικὰ ἀνεβαίνει καὶ ἔρχεται νὰ μοῦ ἔξιολογηθῇ λόγια ἀλλοκοτά ποὺ μὲ μαγεύουν. Τὰ μάτια μου αἰσθά-

νονται ἀτελείστον ἔναν ἡδονισμό, ποὺ κυκλοφορεῖ σὰν γλυκὸ δηλητήριο μέσα μου. Σήμερα τὸ ἀπόγεια ἀνέβηκα στὴν κορφὴ ἔνδος βράχου καὶ ἀπὸ κεῖ ἐκταῖς τὸν πάμπο τὸν ἀνθόσπαρτο, δύο χρώματα, σὰν ἔνα ὑγρὸ ψεῦμα ἀπὸ λουλούδια, τὸ νέκταρ τῆς ἀνοιξης σκοφτισμένο. Κείνη τὴν δρά, θέλησα νὰ γινόμουνα γίγαντας, νὰ ὑφωνόμουνα στὸ κνανδὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πέρνοντας τὸ μαλαματένιο ποτῆρι τῆς Ζωῆς, τὸν ἥλιο, νὰ κατεβῶ καὶ νὰ ρουφήσω δλη τὴν ἀνθηση τῆς γῆς. Καὶ τὸ ἀτίμητο ὑγρὸ νὰ κατεβάινῃ καὶ νὰ μοῦ περιτριγυρίζῃ τὴν καρδιὰ μὲ γιασεμιά, βιολέττες καὶ γαρύφαλα. Τότε τὸ στῆθος μου θενά βρισκόταν πολὺ μικρὸ γιὰ μιὰ καρδιὰ τόσο μεγάλη. Ἐπάνω στὸ μεθύσιο μου θὰ τῶσκιζα καὶ πέρνοντας αὐτὴ τὴν ἀνθοδέσμη τὴν λαχταριστή, θὰ τὴν πετοῦσα μπρὸς στὰ πόδια τῆς δραίας μου.

Απὸ Ληστας (Μεγάλη Παρασκευή)

Είμαι πολὺ ζαλισμένος. "Ισως τὰ μοιστολόγια τῶν λουλουδιῶν ποὺ σπαραγμένα ἐπάνω στὸν ἐπιτάφιο παραληροῦσαν δὲλα μαζὶ τὸ τελευταῖο — μαραίνομαι — τῶν πετάλων, ίσως δὲ γλυκασμὸς τῶν πολυελαίων, οἱ ἐβραίκες μελωδίες τοῦ χροῦ μουσικίδι ἀπὸ γυναικεῖο αἰσθητήμα γιὰ τὸν ὕδραιο νεκρό, καὶ πρὸ πάντων δὲ διορφιὰ τῆς Βέρας μου ντυμένης κατάλευκα, ἐκειδὸς κάτω ἀπὸ τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας. "Αν ἐκρατοῦσεν δὲ Βέρα διπλὸ κριόνιλαδο στὸ χέρι, θὰ τίναξε χωρὶς δῆλο τὰ μεγάλα πέτλα τῆς δὲ Δούλη τοῦ Κυρίου, καὶ θὰ προβάλλεν δλόρη μέσα ἀπὸ τὸν χουσδὸν οὐρανὸ τῆς εἰκόνας της, περιμένοντας νὰ χαιρετισθῇ καὶ κάλιν μὲ τὸ «ενδεις χάριν παρὰ τῷ Θεῷ».

Ιούνιος 13

"Ο μπαμπᾶς της χτές μὲ κράτησε στὸν κῆπο καὶ μοῦ ἔδειξε πολὺ ἔνδιαφέρον γιὰ τὸ μέλλον μου. "Ἐν τούτοις δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ γιὰ ποιὸ λόγο ἔνας νέος μὲ περιουσία ἀποφάσιζε νὰ γίνη ζωγράφος καὶ δχι διπλωμάτης δὲ πολιτικός. "Ω, Murger! Murger!

Ιούνιος 14

Σὰ χωριζόμαστε τὴν νύχτα στὸ σκοτάδι καὶ τὴν αἰσθάνομαι νὰ γέρνη δλότελα συντριμμένη ἀπὸ τὸν πόδι, νοιώθω μέσα μου μιὰ βάρβαρη δύναμι ποὺ μοῦ δίνει τὴν ἐντύπωσι πώς δὲλα μοῦ τὰ μέλη σκληραίνονται καὶ γίνονται σὰν ἀπὸ πέτρα γεφὰ καὶ αἰώνια. Γι' αὐτὸς δὲν ἔχω δῆλο νὰ μοῦ φαίνεται πώς δὲ ἀνθρώπος εἶναι δὲ κροβίληματικὴ Σφίγγα ποὺ ὑψώνει τριγύρω τῆς πυραμίδες λατρείας, γιὰ νὰ θάψῃ στὰ βάθη των ἀπὸ ἔνα αἰσθηματα ταριχευμένο.

[Ἐπειτα τὸ τέλος]

ΠΛΑΤΩΝ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΣΤΟ ΕΩΚΚΛΗΣΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Στὸ ἐρημικὸ ξωκλῆσι, ὡς κόρη, μιὰν αὐγῆ, σ' εἶδα στὴν Παναγία μπροστὰ γονατιστή, κ' ἔνοιωσα κάποιο πόδιον ἀπέραντο κρυφὸ κοντά σου ἐκεῖ νὰ γείρω, κ' ἔγω νὰ δεηθῶ:

— "Αγια Μητέρα, κάμε τὴ μαύρη μου ψυχὴ σὰν τῶν παιδιῶν ἀθέρα, σὰν τῶν παιδιῶν ἀγνῆ. Στὸ πλατύ μέτωπό μου, συγνεφιασμένο, ὀχρό, κύταξε τὸ σημάδι τῆς σκέψης τὸ σκληρό, καὶ διώξε ἀπὸ τὸ νοῦ μου τ' ἀμέτριτα κακὰ ποὺ ἔμαθα στὰ βιβλία, καὶ δός μου τὴ χαρά. Καὶ δός μου τὴ γαλήνη, νὰ μη ποθῇ ἡ ψυχὴ στὴν ἔκκλησία κοντά σου, σ' ἔκστασι μυστική. Κ' ἔνοιωθα νὰ σαλένουν στὰ στήθη μου βαθιὰ ἀνίεροι κάποιοι πόδιοι, κ' αἰσθήματα ιερά. Λιβάνι τῆς Ἀγάπης ή σαρκικὴ εὐωδία μοῦ ἄναψε μὲς στὶς φλέβες διστυοτὴ ἐπι-

βαθιά.

Γιὰ τὴ γυναῖκεια σάρκα μιὰ δίνω φλογερὴ ἔνοιωθα, κ' ἔνα πόδι λάγνο καὶ νικητή.

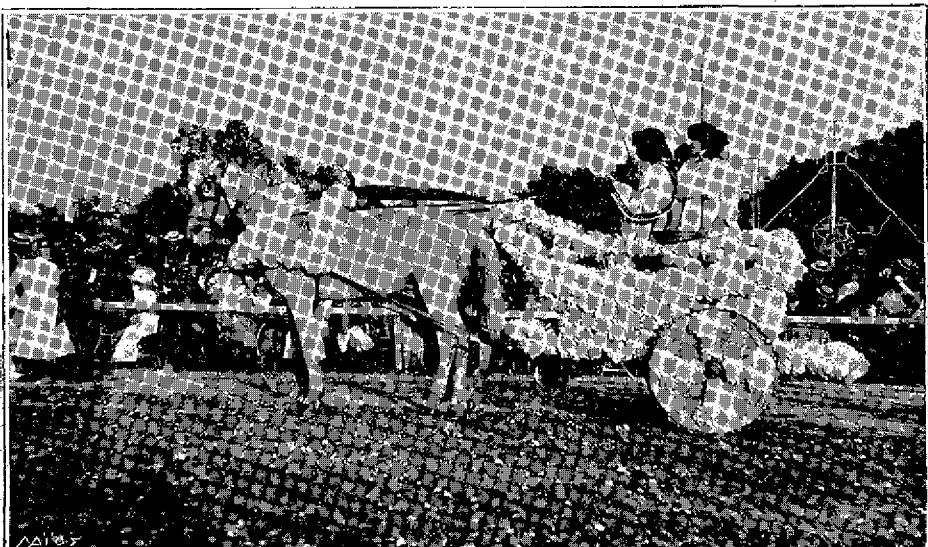
— "Ελαμπε δὲ ἡλιος ἔξε. Καὶ ὑμνοῦσαν τὰ πουλιά, κάποια μεγάλη ἀγάπη, καὶ στοὺς κορούνοι,

βαθιά

τῶν δένδρων ἀνεβαῖναν ἀστείρευτοι κρουνοί, βούσες δημιουργίας οἱ γόνιμοι χυνοί.

— Ανίκητη μιὰ ἀγάπη τέλλεν δὲλα βαθιά, τὰ πνεύματα ἔβουλαν καὶ μούστερναν φιλιά, κ' ἡ ἀμαρτία τοῦ πρώτου ἀνθρώπου φλογερὴ ἔνπνοισε, σὰν αἰώνιος πόδιος, μὲς τὴν ψυχή.

Ζάκυνθος, Μάιος 1907 ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

— Απὸ τὴν ἀρετὴν τῶν ἀγνεστηρίων εἰς τὸ Ζάκυνθον

ΠΑΛΗΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

[Μὲ τὸν τίτλον «Αἱ Ἰόνιοι Νῆσοι ὑπὸ τὴν Δεσποτείαν τῆς Ἐνετίας καὶ τὴν Ἀγγλικὴν πρεστασίαν καὶ ἡ ἐν αὐτοῖς Ἐλληνικὴ ποιητική» ἡ κόμμυσις σάδοι δ' «Ἴστραι εἶχε δημοσίευσει κατά τὸ 1858 εἰς τὴν «Ἐπιθεωρησιν τῶν Δύο Κόδων» δύο ἀρθρα, τὰ δύοια μεταφράσας δ. Μ. Κ. Ράλλης ἔξεδωσεν εἰς βιβλίον κατά τὸ 1859. «Ἐπικαιριοὺν μὲν τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀνεκδότων ἐπιστολῶν τῆς δ' «Ἴστραι ἐθεωρησαμεν τὴν ἀναδημοσίευσιν ἐκ τοῦ ὅνω βιβλίου διλγόνων σειλάνων, εἰς τὰς δυοῖς ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἰονίου ποιήσεως].

Επι τῶν δχθῶν τῆς Ἀλβανίας, πρὸς τὰ δυτικά καὶ μεσημβρινὰ τῆς Ἑλλάδος παρόλια, βλέπει τις ἔξερχομενάς τῶν κυμάτων τοῦ Ἰονίου πελάγους τὰς ὑπὸ τῶν ποιημάτων τοῦ Ὄμηρου πρὸς πολλῶν αἰώνων δοξασθείσας νήσους. Παρὰ τὰν δμως τὸ διαφέρον, τὸ δόποιον παρέχουσι τόποι καταστάντες περιβόητοι ἐνεκα τηλικούτων ἀναμνήσεων, δυσκολεύεται τις νὰ λάβῃ ἀμφιβῆ καὶ λεπτομερῆ γνῶσι περὶ τῶν ἡνωμένων πολιτειῶν τὴν Ἰονίων νήσων. Πᾶς δόδοιπόρος, δύστις διατίθει τὴν ἡμέρας τινάς εἰς Κάνθηρα, δὲν πάσι λέγων, διτι αι τοσοῦτον ἐνδοξοὶ αὗται νῆσοι σύγκεινται ἐν βράχων ἀγόνων ἔτερός τις πάλιν περιηγούμενος καὶ ἐπισκεπτόμενος τὴν Ζάκυνθον δὲν θέλει εὐρεῖ ἴκανάς ἐκφράσεις ἐνθυσιασμοῦ, ἵνα ἔξημνήσῃ τὸ γλυκὺν κλεψί της καὶ τὴν γονιμότητα τοῦ πυργενοῦς αὐτῆς ἐδάφους. Ἐν Κερδοφρό δὲ Ἰονίος πολιτισμός παρίσταται ὑπὸ ἔποιντων μᾶλλον εὐνοϊκήν, ἐνῷ τουναντίον συμβαίνει ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἀλλ' δμως δὲν πρέπει γὰρ ἐμπιστεύεται τις πολὺ εὐκόλως εἰς τὰς γνώμας τῶν διαφόρων περιηγητῶν, οὕτινες οὐχὶ μετὰ πολλῆς προσοχῆς ἀποφανοῦνται. Ἐν Ἐλεβίτιαί αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Φριβούργουν καὶ τοῦ Βώδ (Vaud) καίτοι πολλά πλησίον ὀλλήλαις κείμεναι καὶ εἰς τὴν αὐτὴν δμοσπονδίαν ἀνήκουσαι, οὐδὲν σχεδὸν κοινὸν πρὸς ἀλλήλας ἔχουσι. Τὸ Φριβούργον, ὑποκείμενον εἰς θεορατιανὸν συστηματικὸν ἐχθρευομένην πᾶν εἶδος προόδου, δμοιαζεῖ τόσον δόλγον πρός τὴν λογίαν καὶ ἐλευθέριον Λαυσανίαν, ὅσον τὸ Τολανδία πρός τὴν Σκωτίαν. Ἐάν τοιοῦτόν τι συμβαίνῃ εἰς χώρας τόσον γειτναῖούσας ἀλλήλαις, πρέπει γὰρ ἐπληττώμεθα, ἐάν τὰ Κύμηρα, τοσοῦτον ὀπέχοντα τῆς Κεφαλληνίας, ὧστε μάλιστα δυσκολεύεται τις νὰ ἔννοήσῃ πᾶς αἱ δύο αὗται ἀνήκουσιν εἰς ἕν κράτος¹, ἔχουσι διάφορα παρ'

Ἐν ταῖς ἡγούμεναις τάνταις, ὅπου ἀπαντῶνται τοσαῦται ἀντιθέσεις ἐν τῇ φύσει καὶ τοῖς ἀνθρώποις, μεταξὺ τῶν λαῶν τούτων, διὸ τὸ ἔθνικὸν πνεῦμα διεσώθη διὰ μέσου τουσόντων μεταβολῆν, ἡ Ἑλληνικὴ ποίησις παρέσχε κατὰ τὸν ἡμετέρους χρόνους δείγματα ισχύος καὶ δυνάμεως ἀποδόσητα.

Τοιοῦτος ὁ τρόπος, ὅπου ἡ ποίησις διηγέρθη κατά τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους. Ἐπαστος γινώσκει ἥδη τὸ τῆς ἀνέξαρτοις πνεύμα τὸ ἐμψυχοῦν τὸν Ἑπαστοςίους, καὶ δύναται νὰ κρίνῃ, ἐὰν ἀνακαλύψεται ἀρχοντως καὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν βαθμὸν εἰς τὰς ἔνδεισεις τῶν ποιητῶν αὐτοῦ.

ΑΩΡΑ Α° ΙΣΤΡΙΑ

ΕΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

© N E I P ©

*Απὸ τὰ «Divertissements»—νέα συλλογή—

Νὰ σὲ φέρω πονδούσα σ' ἔνα κόσμο καινούριο,
 σὲ σπίτια ἄλλ' ἀνάμεσα καὶ σ' ἄλλα τοπία,
 κ' ἔκει φιλῶντας τὰ χέρια σου, τὸ πρόσωπό
 [σου κοιτάζοντας,
 μιὰν ἀγάπην νὰ μάθω σε γλυκειὰ καὶ καινούρια.

Καὶ θὰ περνοῦσαν οἱ μέρες ἔτσι ὡραῖες σὰν
μὲς στὸ μισόφωτο ἐνὸς χυνοπωριάτικου δειλινοῦ,
καὶ σιγαλὰ θὲ νὰ λέγαμε, — γιατὶ ή εὐτυχία
Τῆς ἀγάπης γλυκες εἰν' οἱ μέρες, ὅταν ὄνειρον
[σαστίζει — :]
[εἶν' ή ζωή.

[Μετάφρασις Σ. Α.] REMY DE GOURMONT

ОТАН ГЕННІӨНКА

[Δένει εἰνε ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» ὁ συγγραφεὺς Βύλλευς βιαν Σκέρνετ. Τὸν ἔγγνωσιαν πάρουν εἰς τὴν «Ιστορίαν» καὶ τὸ «Ἄρχαιο Παραμύθι». Σήμερα δίνομε τὸ «Οταν γεννήθηκα», παρεμένο ἀπὸ τὸ βιβλίο του «Μεταξύ μας»].

Πολλές φορὲς σὰν ἡμουν ὀπόμη παιδί, δέκα καὶ δώκεντα χρόνων, τελειώνωντας κάθε βράδυ τὴν μελέτη μου, ἐπῆγαντα καὶ καθόμοντας κοντὰ στὴν μητέρα ποὺ ὁρες ὀλόκληρες σκυμμένη ἔμαντάφιζε τὶς κάλτσες μας ἢ διόρθωντας τὰ τριπλένα ἀσπορόφρουχά μας.

Απ' τὸ ἄλλο πλᾶ τῆς καθισμένην ἡ ἀδελφή μου, κουνοῦσε τὰ λεπτά τῆς πόδια δῶ καὶ κεῖ γιατὶ ὁ καναπὲς ἦταν ψηλὸς καὶ δὲν ἔφθανε νὰ τὰ πατήσω κάτω.

‘Ο πατέρας ἀργοῦσε νὰ γυρίσῃ ἀπὸ τὴ δουλειά ἀληθεια, ἐδούλευε σὰν σκυλί, καὶ τότε ἔμεις τὰ παιδιά μαζεμένα ποντά στὴν μητέρα, τὴν βάζαμε — γιὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα, — νὰ μᾶς διηγηθῇ κάτι. ‘Ἀλλ’ αὐτὸ τὸ κάτι θέλαμε νὰ είνε ἀλληδινό, νὰ είνε ἔνα πρόσγυμα ποὺ περάσαμε, μὰ ποὺ ήταν τόσο πίσω μας, τόσο μακριά μας, ώστε ἡ μνήμη μας νὰ μὴ μπορῇ νὰ τὸ συλλάβῃ πιά. Καὶ κείνη ἀρχική τοὺς γάμους της, τὴ γεννησὶ μας, τὰ βαφτήσια μας, τὸ κάθε παιδικό μας πεῖσμα, δλα, δλα, μᾶς τὰ διη-

γεῖτο, ἐνῷ ἔμεις ἀχόρταγα παιδιὰ τὴν φωτού-
σαμε δλοένα περισσότερα.

Τί δωραῖα ποὺ ἦταν. Καὶ τὰ βασιτῶ δλα καλὰ στὸ νοῦ μου λέξι πρὸς λέξι ὅπως μοῦ τὰ εἰπε κείνη γιὰ νὰ τὰ γράψω σήμερα σὲ σᾶς, ἀγα-
πητῆ μου φίλη, ἀρχίζοντας τὴν ἴστορία τῆς
ζωῆς μου, ἀπ’ τὴν πρώτη στιγμὴ ποὺ βρέθηκα
σ’ αὐτήν.

Ἔταν λοιπὸν νῦχτα, μεσάνυχτα περασμένα, μὲ βροχὴ δυνατή, ὅταν ἥλιθαμε ἡ ἀδελφῆ μου καὶ ἐγὼ στὸν κόσμο. Ὡ! Παναγία, δυὸς παιδιά μονομιᾶς, ἔκει ποὺ θὰ ἤτον πολὺ καὶ τὸ ἔνα, ἄλλο ὄντες διατέρα ἔδειξαν τίποτε γιὰ τὴν διπλῆ αὐτὴ γέννησί μας! Ίσα, ίσα φάρνηκαν πολὺ εὐχαριστημένοι, δὲ ἔνας ἔβλεπε τὸν ἄλλον στὰ μάτια χαμογελῶντας, καὶ τὸ χαμόγελό τους ἐξακολουθοῦσε ἀκόμη κι' ὅταν ἐφρίχναν τὸ βλέμμα τους κατὰ μᾶς. Ἐνόμιζαν ίσως πώς τὸ κατολαβαίναμε. Ύστερα μᾶς πῆραν πότε δὲ ἔνας πότε δὲ ἄλλος στὴν ἀγκαλιά του, κι' ἀπὸ κεῖ ἐκνηταζαν νὰ ἐτοιμάσουν δύο καλύτερα μποροῦσαν τὶς κοινίες μας. Εἶχαν βλέπετε μόνο μιὰ ἐτοιμασμένη, μιὰ κονυντσα ἔυλινη ἀπὸ κεῖνες ποὺ κονυιοῦνται μὲ τὸ πόδι.

Τὸ δεύτερο παιδὶ ποιὸς τὸ πρόμενε; καὶ ποιὸ ἀπὸ τοὺς δυό μας ἡτον ἄραγε αὐτό; Ἡ μητέρα μὲν μιὰ εντυχισμένῃ στενοχώρια ἐκύταξε γύρω τῆς στὴν μιὰ μεριὰ τῆς κάμαρας ενδίσκετο ὁ καναπές ποὺ λίγες μέρες πρὸ τοῦ γάμου της, εἶχε ἀγοράσει γιὰ τὸ νέο της σπιτικό. Ἡτον λοιπὸν καίνουργιος, κατακαίνουργιος μάλιστα, γιατὶ παιδιά δὲν είχαν χρονηγήσει τρελλά ἐπάνω, ώστε νὰ χαλάσουν τὶς σοῦστες, καὶ τὸ λινὸ σκέπασμά του ἔλαμπε κατακάθισο. "Ετσι ἡ μητέρα ήσυχασε' κάποια θεοῦλα εἶχε βρεθῆ στὸ σπίτι της καὶ γιὰ τὸ δεύτερο, τὸ δικόρωτό της παιδί

¹Εφόνταξε λοιπὸν ἀμέσως τὴν κυροῦντα μου,
τῆς εἴπε δυδ.-τρία λόγια καὶ σὲ λύγο, ἐγὼ περ-
νοῦσα τὴν πρώτη νύχτα τῆς ζωῆς μου πάνω
πάνω καινούργιο μεταστέ-

Φαντασθήτε! ὅταν ἥλθα στὸν κόσμο, δὲν εἶχα οὐτε ἀρεβάτι νὰ κοιμηθῶ. Ἀλλὰ τί μ' αὐτὸ; Εἶχα τὴν μάννα μου, καὶ τόσος, τόσος δὰ ποὺ ἔμουν, σκέψθηκε, ὅτι οἱ σοῦστες τοῦ καναπὲ μπροσεῖ νὰ μοῦ ταράζουν τὸν ὑπνο καὶ εἰπε νὰ μοῦ βάλουν ἀπὸ κάτω ἓνα μαλακὸ μαξιλάρι. "Α! τί ὁδαῖα ποὺ θὰ κοιμῆθηκα χορτασμένος ἀπὸ τὸ γλυκάνισο ποὺ μὲ τάίσαν καὶ ζεστὰ σκεπασμένος μὲ μιὰ χονδρὴ κουβέρτα τοῦ πατέρα ποὺ μοῦ τὴν ἔργιξαν διπλή.

Ἡ ἀδελφή μου, τὸ ἐναντίον, ἔγκρινιαξέ διαρκῶς ἀν καὶ τὴν εἶχαν βάλῃ στὴν καινούρια κούνια μὲ τὸ μαλακὸ στρωματάκι καὶ τὶς ὁραῖες κούβερτίτσες — τὶς ὀλαμάλλινες — τὴν μιὰ μπλέ καὶ τὴν ἄλλη ρόζ, ποὺ ἡ κυροῦλα μου εἶχε χαρίσει στὴν μητέρα γιὰ τὸ μωρό. Ἀν ἐκείνη τὴν στιγμὴ καταλάβαινα τί συμβαίνει γύρω μου, βέβαια θὰ ἔλεγα. «Ἀφοῦ εἰνε δυὸ κουβέρτες δὲν δίνετε καὶ σὲ μένα τὸν κακομοίρη τὴν μία». Ἄλλο ὅλα ἐπήγαιναν στὴν κόρην ἔγῳ ἥμουν ἀνδρας, ἔπρεπε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ νὰ σκηνώγωγηθῶ, κι' ἵσως ἥμουν ἔγῳ ὁ παραπανήσιος, τὸ δεύτερο παιδί ποὺ δὲν ἐπερίμεναν. Ἡ κυροῦλα μου μάλιστα τὰ εἶχε βάλει γιὰ καλὰ μοξές μου· βιαστική ἐπηγανοίχετο στὴν κάμαρα, φίγοντας κάτι ἀγριες ματιές κατὰ πάνω μου καὶ ὅλο ἔνα μονυμούριζοντας γιὰ τὴν δουλειὰ πού, τὴν πλάκωσε μὲ τὸ δεύτερο παιδί, σὰ νὰ μὴν ὑπεραρκοῦσε τὸ ἔνα. Τότε ὁ πατέρας, φοβούμενος φάνεται μῆπως στὸν ὑπνο ποὺ ἱσανα μεταξὺ κουβέρτας καὶ καναπέ, ἀντιληφθῶ τίποτε ἀπὸ τὰ μονυμούρισματα τῆς κυροῦλας καὶ πικραθῶ, ἔγονάτισε μπροστά μου, ἐκύταξε καλά, καλὰ τὸ φοδαλό μου πρόσωπο ποὺ χωροῦσε ὅλο στὴν παλάμη του, ἔβαλε τὸ χέρι του στὴν σκούφια μου, τὸ πέρασε ὑστερά πάνω ἀπὸ ὅλο μου τὸ σῶμα καὶ ἔμεινε ἔτσι, ὕφα, ὕφα πολλή.

Ἡ μητέρα ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, ἀφοῦ εἶδε ἐμένα στὴν προστασία τῆς πατριωτῆς ἀγάπης, γύρισε νὰ καμάρωσῃ τὴν κόρην. Ἡ κούνια ἦταν κοντά στὸ κρεβάτι τραβηγμένη, ἄλλα τὸ μωρό ἱκανε ἀνήσυχο ὑπνο· ἵσως ἡ ἀδελφοῦλα μου προμάντευε καὶ προσπαθοῦσε ἀπὸ τὴν πρώτη ἐκείνη βραδιά νὰ λύσῃ τὸ μωσήριο τῆς ζωῆς της. Κανεὶς ἄλλος δὲν καταλάβαινε τίποτε· δλοι τὰ βλέπουν ρόδινα γιὰ τὸ παιδί ποὺ ἔρχεται στὸν κόσμο, ἔστω κι' ἀν ἡ κυροῦλα τὸ βαρυγομάρη γιὰ παραπανήσιο, κι' ὁ πατέρας ποὺ γονατίζει μπροστά του λέει μέσα του γιὰ μιὰ στιγμὴ «πῶς θὰ τὸ θρέψω;»

Μὰ τὸ εἴταμε αὐτὸ εἰνε γιὰ μιὰ στιγμή, γιὰ μιὰ στιγμὴ μονάχα.

Ἐπάνω στὸ κρεβάτι ἡ μητέρα χαμογελάει. «Ἐξέχασε τί τράβηξε δλες ἐκείνες τὶς ὁρες, δὲν βλέπει ἄλλο ἀπὸ τὰ σπλάχνα της καὶ ψιθυριστὰ φωνάζει τὸν ἄνδρα της: «Ἐκείνος, γονατιστὸς ἀκόμη, γυρίζει καὶ τὴν κυττάει βλέπει τὸ μειδίαμά της, κυττάει νῦτερα τὰ παιδιά του,

παίρνει τὸ παραπάνησιο ἀπὸ τὸν καναπέ, τὸ φέρνει τυλιγμένο στὴν κουβέρτα, στὸ μητρικὸ κρεβάτι, σηκώνει τὸ ἄλλο ἀπὸ τὴν κούνια καὶ ἔκει ἡ διπλῆ τους ἀγάπη ἐνωμένη σὲ μιά, σκεπάζει μονομάς κάθε πληγὴ τῆς ζωῆς.

Ναί, αὐτὸ ἀκοιβώς συνέβη, φίλη μου, τὴν νύχτα ποὺ γεννηθήκαμε μετίς.

Καὶ ἡ λέμπα ἡ κρεμασμένη ἀπὸ τὸ ταβάνι σιγά σιγά χαμήλωσε τὸ φῶς της — τὴν ἀφησαν νὰ οισύη. Κανεὶς δὲν σηκώθηκε νὰ τὴν ἀνάψῃ — τὸ φῶς τῆς ἀγάπης ἔδιωχνε τὸ σκοτάδι καὶ ἔπειτα, ἔξω ἀρχισε νὰ φωτίζῃ μόνον ποὺ ἔθρεχε, ἔθρεχε ὄλοντα.

(Μετάφραση ΡΑΧΗΑ) ΒΥΛΛΕΜ ΒΑΝ ΣΚΕΡΝΕΤ

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΜΣΤΕΝ

Δημοτικὸ Τραγούδι τῆς Σουηδίας

«Ο Μάλμστεν δνειρευότανε μιὰ νύχτα: δνειρεύτηκε πῶς ἡ καρδιὰ τῆς πολυαγαπημένης του πονάει.

Κράζει τοὺς δυὸ μικροὺς του δούλους καὶ τοὺς λέει: — Τρέξτε καὶ σελῶστε τὸ φαρὶ τάλογό μου. Θέλω νὰ πάω νὰ ἴδω πῶς εἶναι ἡ πολυαγαπημένη μου.

Καβαλλικεύει τάλογό του, περνᾶ ἀπὸ τὸ δάσος καὶ ἀπαντάει δυὸ μικρὸ κοριτσάκια.

Τὸ ἔνα φοροῦσεν ἀσπρὸ φόρεμα καὶ τοῦ εἶπε:

— «Ο Θεός νὰ σὲ φυλάψῃ, ἀρχοντα Μάλμστεν. Πόσο θὰ λυπηθῆς! Τὸ ἄλλο φοροῦσε κόκκινο φόρεμα. «Ο Μάλμστεν τοῦ εἶπε: — Ποιδίς εἶναι δρρωστος καὶ ποιὸς πέθανε;

— Κανένας ἄλλος δὲν εἶναι δρρωστος καὶ κανένας ἄλλος δὲν πέθανε παρὰ τοῦ Μάλμστεν ἡ δρραβωνιαστικιά.

Προχωρεῖ πρὸς τὸ χωρὶο καὶ ἀπαντάει τὴν πεθαμένη, ποὺ τὴν πήγαιναν νὰ τήγε θάρρουν.

Κατεβαίνει γλήγορδ ἀπὸ τάλογό του καὶ πάει νὰ σταθῇ κοντά στὸν τάφο.

Βγάνει ἀπὸ τὰ δάχτυλά του πέντε χρυσά δαχτυλίδια καὶ τὰ δίνει σὲ ἐκείνους, ποὺ θὰ σκάψουν τὸ μητρία καὶ σὲ ἐκείνους ποὺ θὰ χτυπήσουν τὰ σήμαντρα.

— Σκάψετε μητρία πλατὺν καὶ βαθὺν, γιατὶ μέσα σ' αὐτὸ μαζὶ θὰ περπατοῦμε.

«Ο Μάλμστεν τώρα εἶναι κόκκινος, τώρα χλωμός. Χτυπέται μὲ τὸ μαχαίρι στὸ πλευρό, χτυπέται καὶ πληγώνεται θανάσιμα.

(Μετάφραση Β.

ΜΥΣΤΗΡΙΑ*

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ —

Μένει σὰν σαστισμένος. «Ἐπειτα γυρίζει πίσω στὸ ξενοδοχεῖο χωρὶς νὰ ἔσῃ ποὺ πηγαίνει, χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια ἀπὸ τὴν γῆ. Πῶς μποροῦσε νὰ τὸ κάνῃ αὐτὸ ἡ Μάρθα, πῶς μποροῦσε! Γιατὶ νὰ μὴ τὸν περιμένῃ νὰ τῆς ἔλεγε ἀντίο καὶ νὰ τῆς εὐηγήθῃ ὅλα τὰ καλά, δπου κι' ἀν πήγαινε. Αὐτὸς ἡθελε νὰ γονατίσῃ μπροστά της, γιατὶ ἥταν τόσο καλή, γιατὶ εἶχε τὴν πιὸ ἀγνή καρδιὰ στὸν κόσμο — κι' δύμας ἔφυγε χωρὶς νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ πάῃ νὰ τὴν ἴδῃ. «Ἄχ, θεέ μου, τί νὰ γίνη!

«Όταν ἀντάμωσε τὴν Σάρα στὸ πέρασμα, ἔμαθε πῶς τὸ γράμμα τὸ εἶχε φέρει ἔνας ἀνθρώπος ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ. Λοιπὸν κι' αὐτὸ ἡτον σατακενάσμα τῆς Δάγνης, αὐτὴ τὰ εἶχε φτιάξει δλα, τὰ εἶχε ὑπολογίσει ὅλα ἀπὸ πρὸν. Βέβαια, ποτὲ θὰ τὸν συγχωροῦσε πιά.

«Ολην τὴν ἡμέρα γυροῦσε στοὺς δρόμους, ἡτον στὴν κάμαρά του, στὸ δάσος, παντοῦ μιὰ στιγμὴ δὲν ἔμεινε ήσυχος. Καὶ ὅλο περπατοῦσε μὲ σκυμμένο κεφάλι καὶ μ' ἀνοικτὰ μάτια ποὺ δὲν ἔβλεπαν τίποτα.

Κ' ἡ ἐπόμενη μέρα πέρασε ἔτσι τὸ ἴδιο. «Ἔτον Κυριακή, ἔνα σωρὸ ἀνθρώποι είχαν ἔρθει ἀπὸ τὰ χωρὶα γιὰ νὰ πᾶνε στὴν ἀγορὰ τὴν τελευταία μέρα. Τὸ Νάγκελ πάλι ἥρθαν καὶ τὸν παρακάλεσαν νὰ πάξῃ, τούλαχιστον ἔνα κομμάτι μόνο· αὐτὴν τὴν φορὰ ἥρθε ἄλλο μέλος τῆς Επιτροπῆς, δι κύριος Ἀνδρέεν, δι πρόξενος, δι πατέρας τῆς Φοιδερίκας μὰ δι Νάγκελ πάλι ἀρνήθηκε. Τέσσερες μέρες ὀλόκληρες γύριζε σὰν τρελλός, ἀφηρημένος, σὰν χαμένος, σὰν νὰ τὸν κυνηγοῦσε ὅλο μιὰ ίδεα, μιὰ σκέψις. Κάθε μέρα, καὶ πολλὲς φορὲς τὴν ἡμέρα πήγαινε κατὰ στὸ σπίτι τῆς Μάρθας καὶ κύταζε μὴ τυχὸν εἶχε γυρίσει. Ποῦ νὰ εἶχε πάει; Μὰ κι' ἀν γύριζε, κι' ἀν τὴν ἔβλεπε, τί θὰ τὸν ωφελοῦσε πιά!

«Ἐνα βράδυ, σχεδὸν πήγε νὰ πέσῃ ἀπάνω στὴν Δάγνη. «Ἐκείνη ἔβγαινε ἀπὸ ἔνα μαγαζὶ καὶ βγαίνοντας ἀγγίζει τὸν ἀγκῶνα του. «Ἐκανε μιὰ κίνησι μὲ τὰ χεῖλα της σὰν νὰ ἥθελε νὰ τὸν μιλήσῃ, μὰ διὰ μιᾶς κοκκινητῆς καὶ δὲν μιλήσε. «Ἐκείνος δὲν τὴν ἀναγνώρισε ἀμέσως καὶ σαστισμένος στάθηκε μιὰ στιγμὴ καὶ τὴν κύταξε, ἔπειτα γλήγορα γύρισε καὶ ἔφυγε. «Ἐκείνη ἥρχετο ἀπὸ πίσω του· ἀκουε ἀπὸ τὰ βήματά της

πῶς περπατοῦσε ὅλο πιὸ γλήγορα, πιὸ γλήγορα. καταλάβαινε πῶς περπατοῦσε γλήγορα γιὰ νὰ τὸν προφέται, κι' αὐτὸς ἐτάχυνε τὸ βῆμα του γιὰ νὰ τῆς εὐφύγῃ, γιὰ νὰ πάῃ νὰ κρυψῃ. Τὴν ἔφοετο, καθὼς φράζε ἀντὶ τοῦ ἔκανε καὶ κάτι κακό! Ἐπὶ τέλους ἔφθασε στὸ ξενοδοχεῖο, μπήκε μέσα, ἔτρεξε ἀπάνω στὴν κάμαρά του. Λόξα τῷ Θεῷ, σωθῆκε!

Αὐτὸς ἡτον τὶς 14 Ιουλίου, μὰ Τούτη...

Τὸ ἄλλο πρωῒ ἡτον σὰν νὰ εἶχε πάρει τὴν ἀπόφασι νὰ κάνῃ κάτι. Τὸ πρόσωπό του αὐτὲς τὶς ἡμέρες εἶχε ἐντελῶς ἀλλάξει, εἶχε γίνει χλωμό καὶ τραχύ, καὶ τὰ μάτια του ἥταν χωρὶς ζωή. Τώρα τοῦ συνέβαινε ὅλο καὶ πιὸ συχνά νὰ βγαίνῃ καὶ νὰ πηγαίνῃ λίγο στὸν δρόμο καὶ ἔπειτα νὰ καταλάβαινῃ πῶς εἶχε βγῆ χωρὶς καπέλο· τότε ἔλεγε στὸν έαυτό του πῶς εἶχε βγῆ χωρὶς καπέλο· τότε συχνά τὰ τέλειωση· καὶ δταν τὸν συγχωρούσε πιά.

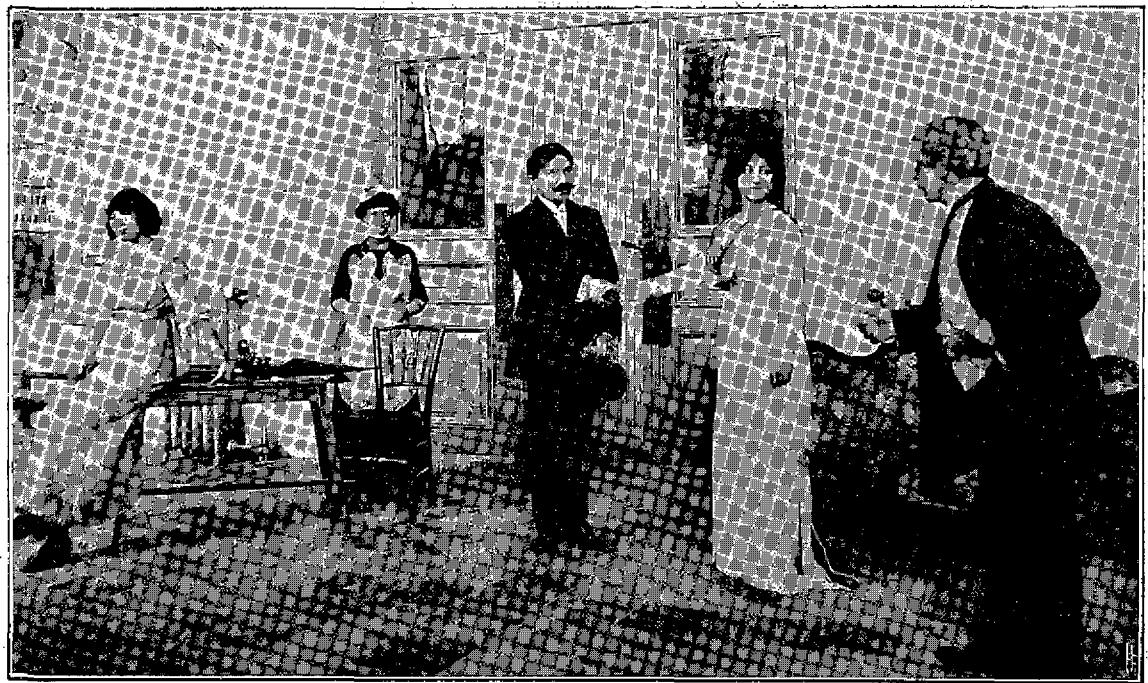
«Όταν σηκώθηκε τὴν Τετάρτη τὸ πρωΐ, ἐκύταξε τὸ μικρό του μποτιλάκι, τὸ κούνησε, τὸ μύρισε καὶ πάλι τὸκρυψε στὴν τσέπη του. «Ἐπειτα ἐνόσω ἐντύνετο, ἀρχίσε, καθὼς τὸ εἶχε συνήθεια, νὰ κάνῃ μιὰ μακριὰ ἀκατάστατη κούνεντα μὲ τὶς σκέψεις του ποὺ διὸ τὸν ἀπασχολοῦσαν καὶ δὲν ἀφήναν ἡσυχία στὸ κεφάλι του. Δούλευε, δούλευε τὸ μιαλό του σὰν τρέλλο, δαιμονισμένα. «Ἔτον ταραγμένος καὶ τόσο ἀπελπισμένος, ποὺ πολλὲς φορὲς εἶχε κόπο νὰ συγκρατήσῃ τὰ δάκρυα του, κι' δὲν κατανύριε στὸν γούνιο του:

Ναί, δόξα τῷ Θεῷ, εὐτυχῶς πῶς εἶχε κι' αὐτὸ προτιλάκι! Μύριζε ἀμύγδαλο, κι' ἡτον τὸ ύγρὸ καθαρισθεὶς σὰν νερό. «Ἄχ, γλήγορα θὰ τὸν ἔχειάζετο, ναί, πολὺ γλήγορα, δταν δὲν θὰ ἐπηρχη πιὰ ἄλλη διέξοδος. Αὐτὸς θὰ ἡτον τὸ τέλος. Καὶ γιατὶ δχι; Εἶχε δνειρευθῆ τόσο ώραια πράματα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο — καὶ τίποτα δὲν τὸν εἶχε ἐπιτύχει δὲν μπόρεσε νὰ κατορθώσῃ τίποτα. Λοιπόν, γιατὶ νὰ μὴν ἔρθῃ καὶ καιρὸς ποὺ νὰ τὸν χρειασθῇ αὐτὸ τὸ ύγρο; «Ολη ἡ δουλειὰ ἡτον νὰ τὸ καταπιῇ κανεὶς χωρὶς νὰ κάνῃ καὶ πολλοὺς μορφασμούς. Ναί, ναί, θὰ τὸπαιρε δταν θὰ ἡτον καιρὸς, δταν θὰ σήμαινε ἡ ὥρα.

Καὶ ἡ Δάγνη θάβγαινε γινήτρια...

Τί δύναμι πῶς εἶχε αὐτὸ τὸ πλᾶσμα! Τὸν καταλάβαινε τόσο καλὰ ἐκεῖνον τὸν κακομοίρη μὲ τὸ ἀτσάλι του καὶ μὲ τὸ τελευταῖο τὸ δχι; δὲν ἀποροῦσε πιά· δι κακομοίρης ἐκεῖνος

* Η δραχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου 1911.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΝ ΤΩΝ ΔΡΑΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ - ΦΩΤΟΓΡ. Κ. Α.

Δις Λουφιώτη

Δις Λουφιώτη

κ. Γ. Τσοκόπουλος

Δις "Αγαπητού" Δις Ν. Σπανδωνῆς

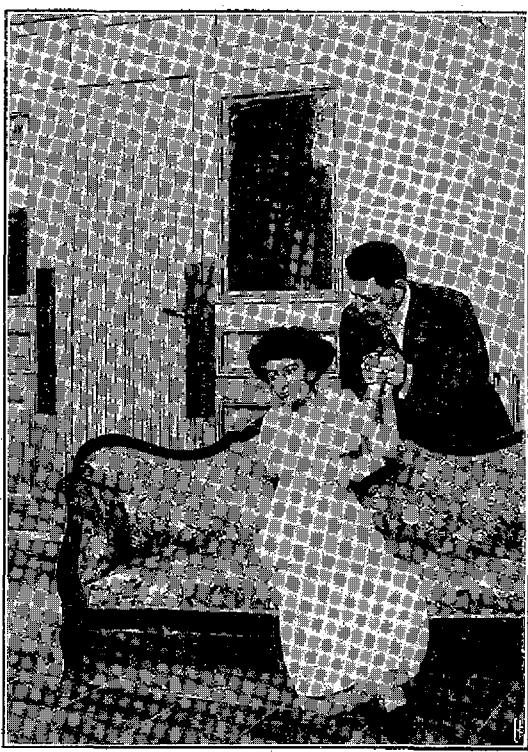
τί άλλο τοῦ έμενε νὰ κάνῃ; . . . Τὰ γαλανά της μάτια τὰ βελουδένια, πῶς θὰ λάμψουν δτον πώο κ' ἔγω τὸν ἴδιο δρόμο! Μὰ ἔγω σ' ἀγαπῶ, σ' ἀγαπῶ καὶ γι' αὐτό, δχι μόνο γιὰ τὰ καλά σου, μὰ σ' ἀγαπῶ καὶ γιὰ τὴν κακία σου. Μὲ τυραννεῖς τόσο φοβερά μὲ τὴν υπεροχή σου — γιατὶ δινέχεσαι νάχω δυὸ μάτια; „Ἐπρεπε νὰ μούταιρνες τὸ ἔνα, ἔπρεπε καὶ τὰ δυὸ νὰ μούταιρνες δὲν ἔπρεπε ν' ἀνέχεσαι νὰ περιπατῶ ἥσυχος στὸν δρόμο καὶ νάχω μὰ στέγη ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου. Μοῦ ἀρπάξεις τὴν Μάρθα, μὰ σ' ἀγαπῶ, καὶ τὸ ξέρεις πῶο σ' ἀγαπῶ μ' δύο τὸ κακό ποὺ μοῦ κάνεις, καὶ μὲ κοροϊδεύεις γι' αὐτό, μὰ καὶ γι' αὐτό σ' ἀγαπῶ, ποὺ μὲ κοροϊδεύεις. Θέλεις τίποτα περισσότερο; ἀπὸ δέμενα; Δὲν φτάνει τόσο; Τὰ λιγνά σου ἀσπρα χέρια, τὴν φωνή σου, τὰ ξανθά σου μαλλιά, τὸ πνεῦμα σου καὶ τὴν ψυχή σου τ' ἀγαπῶ σὰν τίποτα ἄλλο στὸν κόσμο, καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὸ κρύψω, καὶ δὲν μπορῶ νὰ κάμω τίποτα νὰ βοηθήσω τὸν ξανθό μου, ἄχ, δ. Θεός, ἀς μὲ βοηθήσω! Μπορεῖς ἀν θές νὰ μὲ περιφρονῆς ἀκόμα περισσότερο καὶ νὰ μὲ περιγέλχες, μὰ τὶ μὲ μέλει ἐμένα. Δάγνη, ἀφοῦ σ' ἀγαπῶ; Μπορεῖς νὰ κάνης δι τὸ σῶν κατεβαίνει, στὰ μάτια μού εἶσαι

νάκανα ἔναν κανούριο δρόκο γιὰ τιμὴ δικῆ σου, ἔναν δρόκο ποὺ νὰ τὸν λέν. δλοὶ οἱ λαοὶ τοῦ κόσμου, μόνο γιὰ δικῆ σου τιμῆ. Κι' ἀν ἡταν ἀμαρτία κι' δ. Θεός μὲ ἀπειλούσε, τότε θάλεγα: Μέτρησε μου τεν, βάλ το μου στὸν λογαριασμό μου, κ' ἔγω τὸ πληρόνω μὲ τὴν ψυχή μου δταν ἔλλη δ καρδός, δταν σημάνη δρα...!

Περιεργο πῶος ἔχονται τὰ πράματα! Παντοῦ σηκώνονται ἐμπόδια μπροστά μου, καὶ δμως εἶμαι δ. Ἰδιος δπως πρὸν μὲ δλες μου τὶς δυνάμεις τὰ πράματα εἶναι τὰ ἴδια δπως πάντα, θὰ μποροῦσα νὰ ἔκανα τὶς ἴδιες πράξεις δπως ἄλλοτε — λοιπὸν τὶ εἶναι ποὺ μ' ἐμποδίζει καὶ γιατὶ διὰ μιᾶς δλα τὰ πράματα μοῦ γίνονται ἀδύνατα; Εἴμαι ἔγω ποὺ φταίω; δὲν ἔχω πᾶς μπορῶ νὰ φταίω ἔγω! Εἴμαι στὸ σωστά μου, ἔχω δλες μου τὶς αἰσθήσεις, δὲν ἔχω πακές ἔξεις, δὲν εἶναι κανένα βάρος ποὺ νὰ μὲ πλακώνη, οὔτε όγχονται τυφλὰ μέσο στὸν κίνδυνο. Σκέπτομαι δπως καὶ πρὶν, αἰσθάνομαι δπως πρὶν, εἴμαι κύριος τῶν συνηθειῶν μου δπως πρὶν, ναί, καὶ κρίνω τοὺς ἀνθρώπους δπως πρὶν. Πηγαίνω στὴν Μάρθα, ἔρω πῶος ἔκεινη εἶναι

ἡ σωτηρία, εἶναι δικῆ ψυχή, δικῆ μου ἀγγελός. Μὲ φοβᾶται κάπως, μὰ ἐπὶ τέλους θέλει δι τὸ θέλω κ' ἔγω καὶ εἴμαστε σύμφωνοι.

Καλά! Λοιπὸν ὀνειρεύομαι μιὰ ζωὴ ἥσυχη, κ' εύτυχισμένη νὰ πᾶμε κάπου σὲ μιὰ ἔρημια, νὰ ξοῦμε σὲ μιὰ καλύβα πλάι σ' ἔνα ποταμό, νὰ τρέχωμε, μέσο στὰ δάση, γιατὶ δχι; Πάει δ. Μωάμεθ στὸ βουνό! Κ' δι Μάρθα ἔχεται μαζί μου, γεμίζει τὴν ζωὴ μου μὲ χαρὰ καὶ μὲ εἰοήη, κι' δ. Θεός στὰ φηλὰ εἶναι ἀπὸ πάνω μας. Μὰ ἔπειτα δ. κόσμος ἀνακατώνεται στὰ σχέδιά μας; δ. κόσμος θυμώνει, δ. κόσμος βρίσκει πῶος εἶναι τρέλλα. Ο κόσμος λέει: δ τάδε καὶ δ τάδε λογικός ἀνδρας, δι τάδε γυναῖκα δὲν θάκωναν ἔτσι, λοιπὸν εἶναι τρέλλα. Κ' ἔγω, μόνος μου, στέκομαι ἐκεὶ καὶ χτυπῶ μὲ τὸ πόδι μου τὴν γῆ καὶ λέγω: εἶναι λογικό! Τι ξέρει δ. κόσμος; Τίποτα! Ο κόσμος συνειδήει μόνο ἔνα πρόδμα, τὸ παραδέχεται, ἔπειδη οἱ δάσκαλοι τὸ λέγουν δλα τὰ πράματα εἶναι μόνο συνήθεια καὶ συνδήκητ ἔτσι κι' δ. χρόνος, δι κίνησις, δι θλη εἶναι συνδηκαί. Ο κόσμος δὲν ξέρει τίποτα, μόνο παραδέχεται...

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΝ ΤΩΝ ΔΡΑΜ. ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ
Ν. Λάσκας: Ζ. ΑγαπητούΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΝ ΤΩΝ ΔΡΑΜ. ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ
Δις Μενιάκη Μιλτ. Ιωσήφ

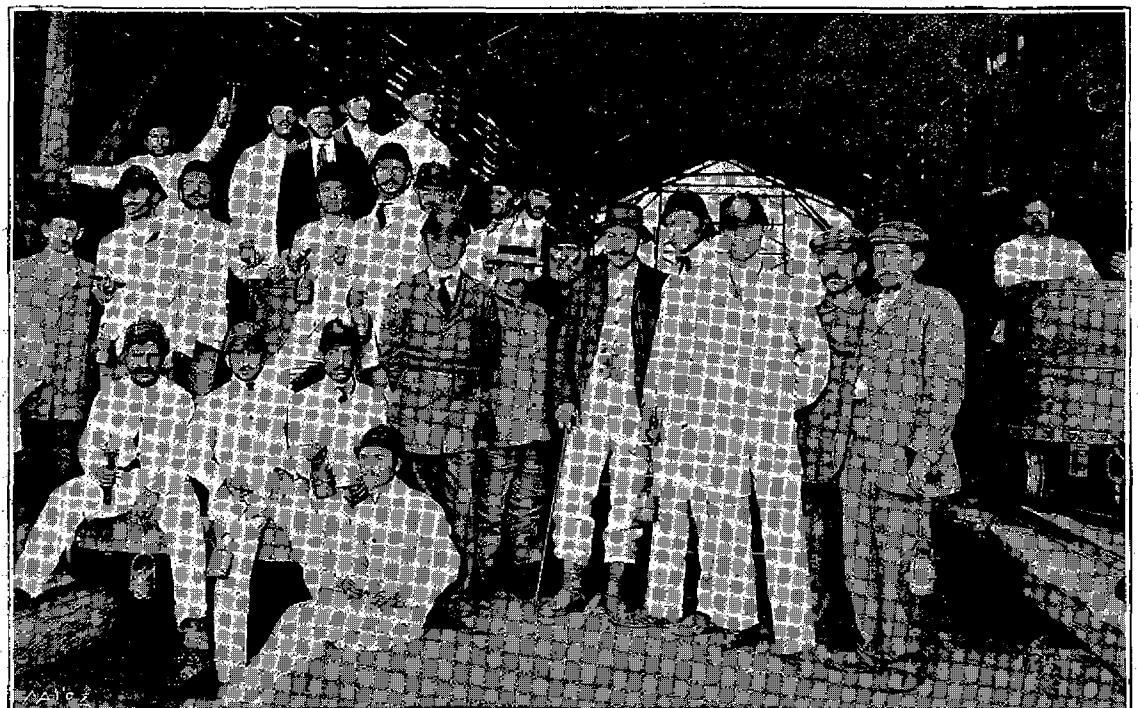
Ο Νάγκελ ἔβαλε μιὰ στιγμὴ τὸ χέρι μπρὸς στὰ μάτια του καὶ τὸ κεφάλι του κουνοῦσε δεξιὰ κι' ἀριστερὰ σὰν νὰ ἡτον ζαλισμένος. Ἐστέκετο στὴν μέση τῆς κάμαρας.

Τί ἡτον ποὺ σκεπτόμουν;... Ναι, ἔλεγα πὼς μὲ φοβᾶται λίγο, μὰ εἶμαστε σύμφωνοι καὶ νοιῶθω μέσσα στὴν καρδιά μου πὼς κάθε μέρα θὰ μπορῶ νὰ κάνω κάτι καλό. Θὰ φύγω ἀπὸ μέσα ἀπ' τὸν ἀνθρώπους ἔκανα κι' δλας ἀρκετὲς τρέλλες, ἔπαιξα καὶ βιολί κι' δ κόσμος φώναξε: «Μπράβο, μπράβο!» Μά ἐγώ σιχαίνομαι τέτοιο πρόστυχο θρίαμβο ν' ἀκούω τὸν δχλο νὰ χειροκροτῇ· δὲν συναγωνίζομαι πιὰ ἐγώ μ' ἔναν τηλεγραφητή ἀπ' τὸ Κάμπελβάγ θὰ πάω στὴν κοιλάδα τῆς εἰρήνης καὶ θὰ γίνω τὸ πιὸ ἀθώο

πλᾶσμα τοῦ δάσους, θὰ προσεύχωμαι στὸν Θεό, θὰ τραγουδῶ εἴδημα τραγούδια, θὰ εἶμαι δεισιδαίμων, θὰ ξονδωμαι μόνον ὅταν πλημμυροῦν τὰ νερά καὶ θὰ παρατηρῶ τὶς φωνὲς μερικῶν ποντιλιῶν ὅταν θὰ σπαίρων τὸ σιτάρι. Κι' ὅταν θὰ κουράζωμαι ἀπ' τὴν δουλειά, ή γυναῖκα μου θὰ στέκεται στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μας καὶ θὰ μου γνέψῃ, κ' ἐγὼ θὰ τὴν εὐλογῶ γιὰ τὸ καλό της τὸ χαμόγελο... Μάρθα, δὲν θέλαμε ἔτσι κ' οἱ δυὸ μαζί; δὲν εἶμαστε σύμφωνοι; Καὶ μοῦ τὸ ὑποσχέμητες τόσο γιὰ βέβαιο, τὸ ἥθελες κ' ἐσὺ ὅταν ἐγώ σ' τὰ ἔξηγησα δλα πᾶς θὰ ἡταν! Κ' ἔπειτα δὲν ἔγινε τίποτα ἀπ' δλα αὐτά. Σ' ἔκαναν νὰ φύγης, σὲ βίσαν νὰ φύγης, δχλ γιὰ τὸ δικό σου, μὰ γιὰ τὸ δικό μου κακό... [Ακολουθεῖ]

[Μεταφρ. Τ.]

KNOYT XAMSOYUN

Ἐπιστημονικὴ ἐκδρομὴ εἰς Λαύριον τῶν τελειοφοίτων τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν ὑπὸ τὸν καθηγητὴν τῆς Ὀρυκτολογίας κ. Κρενᾶν.—Ο διευθυντὴς κ. Διονίδης ἀναπτύσσει τὰ τῶν μετάλλων, εἰς τὰ συνεργεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Εταιρίας. — Εξέτασις τῶν δευτερογενῶν δρυκτῶν Λαυρεωνίτου καὶ Παραλαυρεωνίτου, τὰ δποῖα ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τὰς σκιαρίδας ποὺ ἔδρασταν εἰς τὴν θάλασσαν οἱ ἄρχατοι. — Ἐπίσκεψις τῶν ὑπογείων στοῶν τῆς Γαλλ. Εταιρείας εἰς Καμάριαν καὶ Πλάκαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ διευθυντοῦ κ. Νέγρη.

I S T O R I E S

Ελάτε στὰ ἀνθεστήρια νὰ σᾶς πετάξουμε λουλούδια καὶ χαμόγελα. Είνε μικρή ή ἀνταμοιβή, — λίγο ταπεινὸν ἀσῆμη στὸν δίσκο τῆς φιλανθρωπίας. Ἐλάτε στὴ γιορτὴ τοῦ λουλουδένιου πετροβολήματος. Ἐθυσάσθηκαν τόσα ἄνθηνα κεφαλάκια γιὰ χάρι τῶν βασανισμένων παιδιῶν. Καὶ μόνον ἔνα ροδοχόλιδεμα, καὶ μόνο τὸ θέαμα τῶν λουλουδιῶν, ποὺ θὰ μαδιοῦνται μέσα στὶς ἀκτίνες κι' ἐπάνω σὲ προσωπάκια δμοια μ' αὐτὰ στὴν δμοφιά, ἀξίζει νὰ τὸ πληρώσῃ κανές ἀκριβά. Ἐλάτε στὸν ωκεανὸ τοῦ μύρου καὶ τῆς δροσίσ, νὰ ωντισθῆτε καὶ ν' ἀναπνεύσετε, — νὰ ὀνειρευθῆτε κάτι απὸ τὰ καλὰ τῶν οὐρανῶν. Η ἰδέα τῆς κατασταλάξεως αὐτοῦ τοῦ φόρου, ἀξίζει νὰ παραδώῃ δ πτωχός ἀδελφὸς τὸν τελευταῖο χιτῶνα του. Λέν ξεύρετε δοσοὶ δὲν ἔχετε ἔνα παιδάκι στερημένο, ἀποτραβηγμένο ἔτσι πρόωρα στὴν γυμνὴ γωνιὰ τῆς ζωῆς, — ποὺ νὰ τὸ ἀγάπατε. «Οσοι δὲν εἰδάτε ἐκεῖνο τὸ δικὸ δάκρυν νὰ στάζῃ ἀπὸ δυὸ ματάκια γεμάτα ἀπορίᾳ. «Οσοι δὲν μελετήσατε τὴν δρμὴν καὶ τὴν ἐπιμονὴν μίας παιδιακήσιας ἐπιδυμίας. Τὸ παιδί δὲν αἰσθάνεται τὴν θέσι του, νομίζει δτὶ ἔχει τὸ ἱδιο δικαίωμα στὴ ζωὴ μὲ τὸ βασιλόπουλο. Ἄνοιγει τὰ χεῖλη καὶ ξητάει δυνατά, ἐπιτακτικά. «Θέλω γλυκό καὶ καινούρια φρέσματα. Θέλω νὰ πάω στοὺς ἀγροὺς... καὶ μὲ μιὰ βάρκα δικῆ μου νὰ σχίσω τὸν μεγάλο ποταμὸ ποὺ βρέχει τὰ λουλουδάκια. Θέλω ἐκεῖνο τὸ ἀλογατάκι ποὺ κουνάει τὸ κεφάλι του... Θέλω ἐκεῖνη τὴν μεγάλη τοῦρτα, κι' ἐκεῖνα τὰ δραΐα παπούτσιάκια μὲ τὶς μεταξωτὲς κορδέλλες...» Ολο θέλει, θέλει τὸ παιδί. Η ψυχὴ του δὲν χρητάνει μὲ τίποτε. Ἀλλοίμονο μάλιστα σὰν είνε παιδί ποὺ δὲν τοῦ προσφέρει ή μοιζῷα τίποτε γιὰ νὰ χρειάσῃ: «Ἄχ, τὶ λύτη στὰ δυὸ ματάκια!.. Καὶ τὴν λύτη του τὴν φωνάζει. Τὸ συναλισθῆμα τῆς ζωῆς του, ήταν, πῶς οἱ ἰδέες του, γιὰ κάθε μορφοκεντικὸ καὶ κοινωνικὸ καὶ πολιτειακὸ ζήτημα, διέφεραν ἀπὸ τὴν ἰδέαν τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς ἐποχῆς του. Ολες οἱ ἐποχὲς δὲν οηκώνουν τοὺς προδρόμους. Καὶ τέτοιος ήταν δ. Καλόης. Μέσα στὴν βαθείαν του μόρφωσιν, μέσα στὸ ἀκτινωτὸν τὸν φωτὸς ποὺ είχε πυκνωδῆ γύρω του σπίδα μὲ σπίδα, δραματίσθηκε τὴν ὑπερτάτην τελειοποίησιν γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔβοσκαν γύρω του. Η θέλησε νὰ τοὺς εἰτῇ τὴν χαράν του, καὶ ή χαρὰ αὐτὴ ἐφάνη στὴν ἀληθεοίμαστη ἀκοή τους ὡσὰν τὴν πειδούρα της φωτικῆς φαντασίας της. Η θέλησε νὰ τοὺς εἰτῇ τὴν χαράν του, καὶ ή χαρὰ αὐτὴ ἐφάνη στὴν ἀληθεοίμαστη

παταγή της φωτικῆς φαντασίας της. Οι παλαιότεροι τὸν υμοῦνται σὰν ἔνα κακοῦργον ποὺ ήθελε νὰ κάψῃ τὰ εἰκονίσματα. Τὸν ἔλεγαν Ἀντίχριστον, καὶ μιὰ γοητὰ τῆς ἐποχῆς του παρέδωκε στὰ παιδιά της τὴν πληροφορίαν δτὶ τὸν ἔρριψαν σὲ ἀσβέστην ποὺ ἔκαιε, κι' ἐπέθησε ὑβρίζοντας τὸν Θεό. Μὰ δλα αὐτὰ ήταν ψέματα γιὰ τὸν Καλόη. Η μόνη ἀλήθεια ποὺ ἐσώθηκεν στὴν ιστορίαν τῆς ζωῆς του, ήταν, πῶς οἱ ἰδέες του, γιὰ κάθε μορφοκεντικὸ καὶ κοινωνικὸ καὶ πολιτειακὸ ζήτημα, διέφεραν ἀπὸ τὴν ἰδέαν τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς ἐποχῆς του. Ολες οἱ ἐποχὲς δὲν οηκώνουν τοὺς προδρόμους. Καὶ τέτοιος ήταν δ. Καλόης. Μέσα στὴν βαθείαν του μόρφωσιν, μέσα στὸ ἀκτινωτὸν τὸν φωτὸς ποὺ είχε πυκνωδῆ γύρω του σπίδα μὲ σπίδα, δραματίσθηκε τὴν ὑπερτάτην τελειοποίησιν γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔβοσκαν γύρω του. Η θέλησε νὰ τοὺς εἰτῇ τὴν χαράν του, καὶ ή χαρὰ αὐτὴ ἐφάνη στὴν ἀληθεοίμαστη

παταγή της φωτικῆς φαντασίας της. Οι παλαιότεροι τὸν υμοῦνται σὰν ἔνα κακοῦργον ποὺ ήθελε νὰ κάψῃ τὰ εἰκονίσματα. Τὸν ἔλεγαν Ἀντίχριστον, καὶ μιὰ γοητὰ τῆς ἐποχῆς του παρέδωκε στὰ παιδιά της τὴν πληροφορίαν δτὶ τὸν ἔρριψαν σὲ ἀσβέστην ποὺ ἔκαιε, κι' ἐπέθησε ὑβρίζοντας τὸν Θεό. Μὰ δλα αὐτὰ ήταν ψέματα γιὰ τὸν Καλόη. Η μόνη ἀλήθεια ποὺ ἐσώθηκεν στὴν ιστορίαν τῆς ζωῆς του, ήταν, πῶς οἱ ἰδέες του, γιὰ κάθε μορφοκεντικὸ καὶ κοινωνικὸ καὶ πολιτειακὸ ζήτημα, διέφεραν ἀπὸ τὴν ἰδέαν τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς ἐποχῆς του. Ολες οἱ ἐποχὲς δὲν οηκώνουν τοὺς προδρόμους. Καὶ τέτοιος ήταν δ. Καλόης. Μέσα στὴν βαθείαν του μόρφωσιν, μέσα στὸ ἀκτινωτὸν τὸν φωτὸς ποὺ είχε πυκνωδῆ γύρω του σπίδα μὲ σπίδα, δραματίσθηκε τὴν ὑπερτάτην τελειοποίησιν γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔβοσκαν γύρω του. Η θέλησε νὰ τοὺς εἰτῇ τὴν χαράν του, καὶ ή χαρὰ αὐτὴ ἐφάνη στὴν ἀληθεοίμαστη

μεγάλο σπίτι τῆς Βουλιαγμένης μὲ τὰ λευκὰ κρεββατάκια καὶ τὸ πλούσιο τραπέζι. Καὶ τὸν ἔσυτό τους θὰ βλέπουν, μὲ δυὸ χρυσᾶ φτερά στοὺς ὅμοιους, νὰ ταξιδεύουν μέσα σὲ βαρκούλες φεγγαροντυμένες στὰ κοιμισμένα νερά...

Στὰς 12 Μαΐου, ήμέρα Σάββατο, ἔγινε ἔνα πνευματικὸ μνημόσυνο τοῦ Κωνσταντίνου Χρηστοστομάνου,—στὸ ὀγαπημένο του θέατρο, ποὺ τὸ ὑψωσε μόνος του πετραδάκι μὲ πετραδάκι. Στὴν παληγά του καὶ πεθαμένην τώρα «Νέαν Σκηνῆ». Η ἰδέα ήταν τῆς καλλιτέχνιδος Μαρίκας Κοτοπούλη, ποὺ πάντα αἰσθάνθηκε πιο ἀγάπησε βαθεία τὴν ὅξια τοῦ Διδασκάλου. Ξαναπαταχήθηκε τὸ ἔργον του «Τὰ τρία φιλιά» ἀπὸ δημιουργήματά του ήθοποιούς, ἐμπρός σὲ κόσμο πολὺν καὶ σὲ συγκινητικούς ἀνθρώπους τῆς σκέψεως. Η βραδεὶα ήταν ἔξαιρετική. Μιὰ θλιψίς φωτεινή, σὰν τὸν ὄντεολόγο λυρισμὸ τοῦ Χρηστοστομάνου, ήταν χυμένη στὶς ψυχές.. Κι' ἔνα ἀναρρίπτισμα κατακυλοῦσεν ἀπὸ τοὺς οὐρανούς ποὺ ἔδεχτηκαν τὴν ψυχή του, — τὴν πιστή φιλενάδα τοῦ μελαγχολικοῦ φεγγάριου.

Μὲ τὰ χρήματα ποὺ ἔμαζεύθηκαν θὰ γίνηκε προτομή του καὶ θὰ στηθῇ δεξιὰ στὴν κογχηνή τοῦ θεάτρου Μαρίκας Κοτοπούλη, τῆς παλαιᾶς «Νέας Σκηνῆς».

Οι παλαιότεροι τὸν υμοῦνται σὰν ἔνα κακοῦργον ποὺ ήθελε νὰ κάψῃ τὰ εἰκονίσματα. Τὸν ἔλεγαν Ἀντίχριστον, καὶ μιὰ γοητὰ τῆς ἐποχῆς του παρέδωκε στὰ παιδιά της τὴν πληροφορίαν δτὶ τὸν ἔρριψαν σὲ ἀσβέστην ποὺ ἔκαιε, κι' ἐπέθησε ὑβρίζοντας τὸν Θεό. Μὰ δλα αὐτὰ ήταν ψέματα γιὰ τὸν Καλόη. Η μόνη ἀλήθεια ποὺ ἐσώθηκεν στὴν ιστορίαν τῆς ζωῆς του, ήταν, πῶς οἱ ἰδέες του, γιὰ κάθε μορφοκεντικὸ καὶ κοινωνικὸ καὶ πολιτειακὸ ζήτημα, διέφεραν ἀπὸ τὴν ἰδέαν τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς ἐποχῆς του. Ολες οἱ ἐποχὲς δὲν οηκώνουν τοὺς προδρόμους. Καὶ τέτοιος ήταν δ. Καλόης. Μέσα στὴν βαθείαν του μόρφωσιν, μέσα στὸ ἀκτινωτὸν τὸν φωτὸς ποὺ είχε πυκνωδῆ γύρω του σπίδα μὲ σπίδα, δραματίσθηκε τὴν ὑπερτάτην τελειοποίησιν γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔβοσκαν γύρω του. Η θέλησε νὰ τοὺς εἰτῇ τὴν χαράν του, καὶ ή χαρὰ αὐτὴ ἐφάνη στὴν ἀληθεοίμαστη

γιὰ νὰ λατρεύσουμε κάτι πλατύτερο. Ο ἀντίλλας, ποὺ δὲν ἀποδίδει πιστὰ κάθε φωνήν, εἴπε μέσο στὶς ψωχές: νὰ κάψωμεν τὰ εἰκονίσματα γιὰ νὰ κάνουμε ἔλευθερα δῖτι μᾶς ἀρέσει.

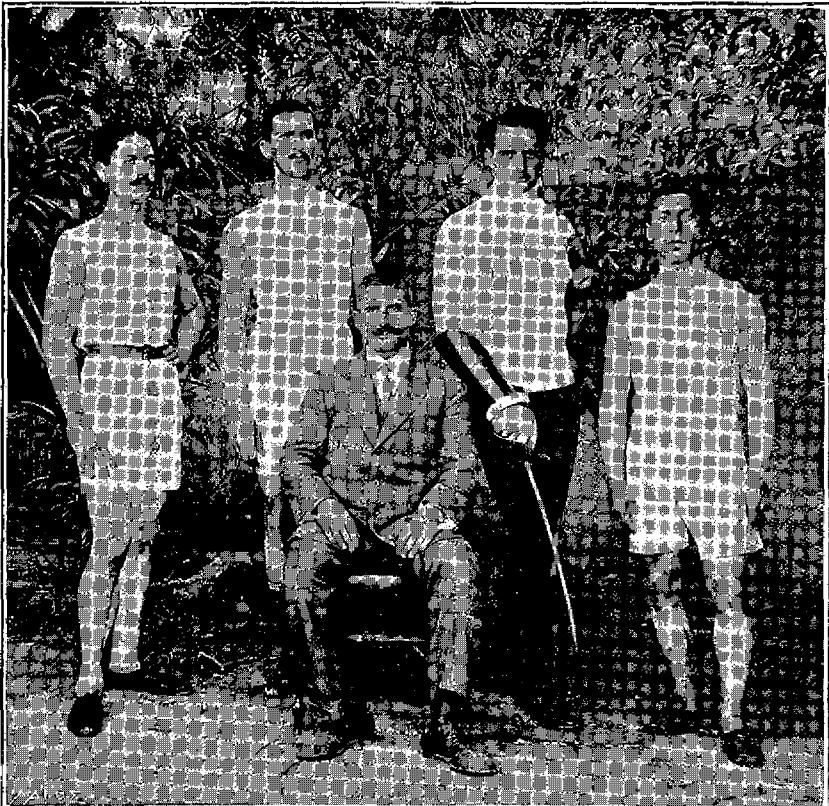
Φυσικά, μιὰ τέτοια σειρὰ ἀπὸ παρεξηγήσεις, ἔπλεξε δίκαια τὴν φρικτὴν φήμην γύρω ἀπὸ τὸν δυνατὸν ἀνθρώπον.

Σήμερα τὸ ὄνομά του μᾶς παρεδόθη ὡσὰν ἐνὸς ὅρησκευτικοῦ προδότου. Οἱ νυκτερινὲς διδασκαλίες του, τὰ μυστικὰ του συμβούλια, οἱ συμπαθίες οἱ βαθεῖες γιὰ λίγους ἀπὸ τὸν μαθητὸς τὸν,—δῆλα παρεξηγήθησαν. Τοσοὶ ἔπειτε νὰ παρεξηγήθησον. Ο Καῖσαρς δὲν ἦξενος καθόλου νὰ διδάσκῃ. "Οποιος ἔχει μεγάλες ἀνατρεπτικὲς ἰδέες, πρέπει νὰ ἔννοιῃ νὰ τὶς μεταδίδῃ—ἀλλοιοτικὰ γίνονται βροχὴ καταστρεπτικὴ γιὰ τὰ φυτώρια τῶν ψυχῶν μιᾶς ἀπολίτιστης κοινωνίας. Κι' ἀλήθεια, ἥταν ἀπολίτιστη ἡ κοινωνία τοῦ νησιοῦ του καὶ πολὺ στενὴ γιὰ τὸ

φρόνημα τοῦ ἀνδρός. Τὸ μεγάλο του σχολεῖον ἀνυψώθη δυσανάλογον πρὸς τὴν στερεότητα τῆς γῆς. Φυσικὸν ἥταν νὰ φανῇ ἔνας τέτοιος ὅγκος νέας Ἰδέας σὰν θαῦμα σοφίας, εἴτε σὰν θεώρατο κρῆμα. Στοὺς «πτωχοὺς τῷ πνεύματι» νησιώτες, τὸ ἔργον ἔντυθηκε τὸ σκότος τῆς δευτέρας ἔννοίας. Τὸν κατηγόρονταν καὶ τὸν ἀφόροισαν. Σήμερα λίγοι ἀνθρώποι ἔξητησαν τὸν ἀνδριάντα του. "Ο κόσμος καὶ ἡ πολιτεία εἴπεν «ὅχι». Τὸ μαρμαρένιο πειά κεφάλι νὰ ξανακατεβῇ ἀπὸ τὸν στυλοβάτη. Δικαίωμα τοῦ κόσμου νὰ ἀνεβοκατεβάξῃ κεφάλια. Τὶ σημαίνει. Ἀργότερα ὅμως, δταν ἡ Ἰδέα θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ μετρηθῇ καὶ μὲ τὴν ἀπινὰ τοῦ φωτός,—ἡ πνευματικὴ ὑπαρξία τοῦ Καΐση θὰ στηθῇ πολλὰ σκαλοπάτια ψηλότερα, ἀπὸ ἕκει ποὺ δὲν ἔστηθη τὸ μαρμαρένιο του κεφάλι.

"Οσο γι' αὐτὸ ποὺ ἔπαθε,—ποιὸς τοῦ εἴπε νὰ μὴ γεννηθῇ ἔνας «κοινὸς θνητός»;

ΕΙΡΗΝΗ ΠΟΔ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΝΙΚΗΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΛΛ. ΓΥΜΝΑΣΤ. ΣΥΛΛΟΓ. ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΑΝΑΓΥΠΤΙΑΚΟΥΣ ΑΓΩΝΑΣ
Γ. Μπαγκάκας   Κ. Τοματήρας   Κ. Κοτζιά   Γ. Καλυφάτης
Αλ. Λευκαδίτης, γυμναστής

Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Ενας ἀπὸ τοὺς βαθύτερους συγχρόνους μας ποιητὰς εἶναι ὁ Βέλγος Ἐμīl Βεράρεν. Συμβολιστής, ποὺ τὸν σέβονται κ' οἱ ἔνθροι τοῦ συμβολισμοῦ, ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἔργον, ποὺ τοῦ ἔξαστραλίζει βέβαια τὴν ἀθανασία. Ή ὅμη καὶ ἡ ζωὴ πλημμυροῦν κάθε πνευματικὸ του δημιούργημα, καὶ τὶς περισσότερες φορὲς τὰ ποιήματά του εἶναι κραυγὲς ἀνθρώπου, ποὺ ἔγγρωσιεν δλες τὶς ἐποχὲς τῆς ἀνθρωπότητος, τὰ πάθη τῆς καὶ τοὺς πόνους τῆς, τὰ μεγαλεῖα τῆς καὶ τὶς ἀδυναμίες τῆς, τοὺς κοινωνικοὺς συνταραγμούς. Πιὸ πολὺ δμως εἶναι ὁ πανθεϊστής ποιητής, ποὺ ἀκούει καὶ τὶς μυστικώρες τῆς φύσεως φωνές. Καὶ γι' αὐτὸ, τὸ τραγοῦδι του συνταράζει βαθειά, μιλεῖ μὲ τῆς δμορφιᾶς τῇ γλώσσα στὸ πνεῦμα μας, κάνοντάς το νὰ νοιώσῃ τὴ θριαμβευτικὴ του δύναμι.

Καθόλου λοιπὸν παραίξενο, ἀν τὸ τελευταῖον ἔργον αὐτοῦ τοῦ μεγαλόστομου ποιητοῦ, τὴν τερράρχατη τραγωδία του, «Η Ἐλένη τῆς Σπάρτης», τὴν περίμεναν δλοι οἱ φιλολογικοὶ κύκλοι τῆς Γαλλίας μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον. Τὸ ἔργον του τὸ εἶχαν ὄφατες τῆς φήμης τὰ φτέρα, ποὺ ἀκόμη τελειώσῃ, καὶ γι' αὐτὸ παραστάθηκε πρῶτα μεταφρασμένο στὴ Γερμανία καὶ στὴ Ρωσία. Οἱ Παρισιοὶ τὸ εἶδαν μόλις πρὸ δλίγων ἡμερῶν στὸ θέατρο Châteleτ καὶ τὸ καταχειροκρότησαν, ἐνῷ οἱ κριτικοὶ τοῦ πλέκοντες μοναδικὰ ἔγκωμα, μ' ὅσο κι' ἀν ἔχουν μερικοὶ καὶ κάποιες ἐπιφυλάξεις.

«Η Ἐλένη τῆς Σπάρτης»¹ εἶναι τραγωδία κυριολεκτικῶς ἀγύρια. Θανατηφόρες ἐνέργειες τοῦ Ἔρωτος, καταστροφές κ' ἔγκληματα ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἀφθονητὴ δμορφιὰ τῆς Ἐλένης, ἡ δύναμις τῆς μοίρας, κτηνῶδη ἐντοικτα, ἡ δυπάδεις ἀπελπισμένες, πόδοι, πάθη καὶ ψυχικὲς τριτυμίες, ἀνθρώπινες δυστυχίες καὶ συμφορές, οἱ ἀπόκρυψες τῆς φύσεως δυνάμεις, δῆλα ξωγόαφεονται ἀπὸ τὸν Βεράρεν μὲ δόμη καὶ τέχνη μοναδική, μὲ λυρισμὸ ποὺ ἀφίνει τὴν πὸ δυνατὴν ἐνιπώσι τὸ πνεῦμα καὶ στὴν καρδιά.

Η τραγωδία γίνεται στὴ Σπάρτη. "Υσιο" ἀπὸ τὸν πόλεμο τῆς Τροίας ἡ Ἐλένη ξαναγυρίζει μὲ τὸν Μενέλαο στὴν πατούλα τῆς, στὸ μικρὸ τῆς Σπάρτης βασίλειο, δπον λογαριάζει νὰ λησμονήσῃ τὶς παλιές τῆς τρέλλες σὲ μιὰ ζωὴ ἀθώα

¹ Ο σύντομος χαρακτηρισμὸς τῆς τραγωδίας τοῦ Βεράρεν, ποὺ τοσοὶ νὰ εἶναι καὶ δλως διόλου ὀχρὸς καὶ ἀτεγνος, δὲν εἶναι τίποτε ὅλλο παρὰ τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴ μελέτη διαφόρων ἀρχῶν καὶ κριτικῶν, ποὺ γράπτουν ὑστερα ἀπὸ τὴν παράστασι.

κι' ἀγνῆ. Μὰ ἡ μοῖρα τῆς δὲν τὴν ἀφίνει νὰ χαρῇ τὸ ὄνειρό της αὐτό. Φέρνει πάντα μέσα της τὸν δλεθρὸν. Η Ἀφροδίτη τὴν ἔχει προικίσει μὲ θελητρό, ποὺ σκοτώνει. Η δυστυχιούμενη Ἐλένη ἀγωνίζεται ἐναντίον τοῦ δριμητικοῦ πάθους τοῦ Κάστορος κ' ἐπειδὴ ἀρνεῖται νὰ ὑποκύψῃ σ' αὐτό, ἐκεῖνος ξερελλαμένος σκοτώνει τὸν Μενέλαο· μὰ κι' ὁ Κάστωρ σκοτώνεται ἀπὸ τὴν Ἡλέκτρα. Η Ἐλένη, νοιώθοντας δτι ἡ δμορφιὰ τῆς εἶναι πτηγὴ τοῦ δλέθρου, τὴν παταριέται καὶ παρακαλεῖ τὸν Δία νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ ἀπ' αὐτῆ.

Ἐπάνω στὴν ὑπόθεσι αὐτῆν ὁ Βεράρεν ἔπλεξε τὸ δρᾶμα του τὸ πολυσύνθετο μ' ἔνα τρόπο, ποὺ μόνον ἐπειδὴ εἶναι τεχνίτης μεγάλος κ' ἔχει μέσα στὸν στίχους τοῦ δυνατὸ λυρισμὸ του, δὲ δίνει τὸ δικαίωμα στὸν καθένα νὰ εἰπῃ πῶς ἡ τραγωδία του εἶναι ἔργον καθαυτὸ θεαματικό. Γιὰ ν' ἀναπαρασταθῶν οἱ διάφορες πολυποικίλες σκηνὲς χρειάσθηκε μιὰ σκηνοθεσία ἔξαιρετη. Κ' ἔτσι ὁ διευθυντὴς τοῦ Châteleτ ἔκάλεσε γιὰ τὴ σκηνοθεσία τὸν περίφημο Ρώσσο σκηνοθέτη κ. Άλεξ. Sanine.

Ο Sanine γιὰ νὰ δεῖξῃ καλύτερα στοὺς ἡθοποιοὺς τὴν ψυχὴ τοῦ ἔργου καὶ τὸν τρόπο τῆς σκηνοθεσίας, τοὺς ἔκοπε μιὰ διάλεξη, ποὺ ἀλιτηνὰ δίνει τέλεια τὴν εἰλόνα τῆς «Ἐλένης τῆς Σπάρτης». Απὸ τὴ διάλεξη σύντη πάρον μερικὰ μέρη, δπον δ' θανίπε δίνει ἔνα γεμάτο χαρακτηρισμὸ τοῦ ἔργου τοῦ Βεράρεν καὶ δλη τὴν ὑπόθεσι τῆς τραγωδίας μαζὶ μὲ τὴ οισηνόθετικὴ ἔργασία: «... Πιὸ πολύ, λέσει, ἐνδιαφέρον γιὰ μένα εἶναι τὸ σύνολον τῶν ίδεων, τῶν ἡθηκῶν καταστάσεων καὶ τῶν φιλοσοφικῶν συμπερασμάτων, ποὺ έβγαλα ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ ἔργου τοῦ Βεράρεν.

«Κ' ἔπειτα πρέπει νὰ σᾶς γνωρίσω τὸ γενικὸν σχεδιάγραμμα τῆς ἔρμηνείας τοῦ δράματος.

«Ἐπέρασα τὸ Βέλγιον μιὰ νύχτα δίχως φεγγάρι. Αὐτὸ ἥταν γιὰ μένα κάποια διπασία ἀλη-

Η κυρία Ιδα Ρουμπενστάιν
εἰς τὸν οὐλὸν τῆς Ελένης

θινά μαγική. Τὸ Βέλγιον μοῦ ἐφάνη σὰν ἔνα φηλὸ καμίνι γιγάντιο, σὰν ἔνα σιδηρουργεῖο, ποὺ ἐργάζεται γιὰ δλὸν τὸν κόσμο. Σὰν μιὰ τέτοια ἀπέραντη φωτιά, σὰν ἔνα τέτοιο πυρπολούμενο χρῶς φαντάζομαι τὴν ψυχὴ τοῦ Βεράρδου.

«Ἄπ’ αὐτὴ τὴν φλογεοὴ ψυχὴ πέρασεν διῆδος γιὰ τὸν γυρισμὸ τῆς Ἐλένης στὴ Σπάρτη, τὴν πατρίδα τῆς, μὲ συντροφιὰ τὸν Μενέλαον, νῦτερο ἀπὸ τὸν Τροιῶν πόλεμο, διῆδος τῆς αἰματηρᾶς τραγῳδίας στὴν οἰκογένεια τῶν Ἀτρεδῶν. Καὶ βλέπετε τὶς εἰκόνες, τὶς γεμάτες ἀπὸ δύναμι καὶ ἀπὸ ἀγρια καὶ πρωτόγονη διηρφιά, ποὺ ἐπῆρεν διηρφιὴς τὸν ντύσιη τὸ ἔργο του.

«Αὗτὸς δι τόνος τῆς ἐνσαρκώσεως θὰ περάσῃ σὰν μιὰ κόκκινη κλωστὴ ἀπὸ δλὸν τὸ ἔργον ποὺ μιᾶς κάλεσαν νὰ ἐρμηνεύσουμε. Τίποτε ἀπὸ τὴν Ἐλλάδα αὐτὴ τὴ γλυκεῖα, τὴν αἰσθηματικὴ καὶ τροποποιημένη, ποὺ ὑπάρχει ἀρκετὰ παντοῦ. Θὰ πάρουμε μιὰν ἐποχὴν διηρφιῆ, μιὰν ἐποχὴ μινιατούρη (τὴν ἐποχὴ τοῦ βασιλέως Μίνωος ποὺ τὰ σωζόμενα λείψανα τῆς στὴν Κορήτη ἐνέπνευσαν τὸν ἐνδοξὸ ζωγράφο μας Bakst.) Θὰ πάρουμε μιὰν ἐποχὴν ἀγρια, πρωτόγονη, γεμάτη πάθος, μιὰν ἐποχὴ πολιτικῆς διοργανώσεως, ἀπονήσεως καὶ ἀπολογῆς, ἐποχὴ μεγάλων χαρακτήρων καὶ παθῶν ἀπροστοιχῶν, μεγάλων ταραχῶν καὶ μεγάλων ἔγκλημάτων, ἐποχὴν ἡρωϊσμοῦ μυθικοῦ καὶ μυθολογικοῦ. Θὰ πάρουμε μιὰν ἐποχὴ ἀληθινῆς τρόλλας, ἀληθινοῦ ἐκφυλισμοῦ, δπονοὶ οἱ οἰκογενειακοὶ θεσμοὶ χαλαρώνονται, δπον τὸ ἀδέλφια σηκώνονται ἐναντίον ἀλλήλων, δπον τὰ πάθη εἶναι διεφθαρμένα, δπον οἱ γυναῖκες σέρνονται πρὸς ἄλλες γυναῖκες, δπον νοιῶθει κανεὶς στὴν ἀτμόσφαιρα τὸ πλησίασμα τῆς παγκόσμιας τρικυμίας, μιὰν ἐποχὴν δπον χάνονται ἀνθρώποι, οἰκογένειες, φυλὲς καὶ ἔθνη ἀπὸ τὴν γέννησι διηρφεῖσθαι νέων, νέων ἰδεῶν γιὰ τὴν διηρφιὰ καὶ τὴν ἀλήθεια.

«Νά, ποὺ εἶναι ἡ διαπασῶν τοῦ συγγραφέως. Νά, σὲ ποὺ στραῖρα ίδεων καὶ εἰκόνων αἰώνια ζωντανῶν καὶ αἰώνια παλλομένων μᾶς εἰσάγει, καὶ τὸ κάμενο μὲ δλὸν τὴν νευρικότητα, μὲ δλὸν τὸν αἰσθητικὸ παροξυσμὸ τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου...»

Καὶ παραπάνω δὲ Sanine δίνει αὐτὴ τὴ σύντομη περιγραφὴ τῶν εἰκόνων καὶ τῶν σκηνῶν τοῦ ἔργου:

«Ἄπ’ πρᾶξις. — Γενικὴ συγκίνησις. Μιὰ Ἐλλάδα φωτεινὴ καὶ χαρούμενη περιμένει τὴν Ἐλένη. Γένεσις παθῶν ἔγκληματικῶν στὴν οἰκογένεια τῶν Ἀτρεδῶν. Ἐρχομός τῆς Ἐλένης. Ὁ Πολυδεύκης ποὺ ἐβασίλευε κατὰ τὴν ἀπονοσία τοῦ Μενέλαον, παραδίνει σ’ αὐτὸν τὸ σκῆπτρο του. Υμνος τρελλὸς καὶ ἀπολύτως γεμάτος παρα-

φροσύνη στὴν διηρφιὰ τῆς Ἐλένης. Τελετὴ δυσίας. Στεφάνωμα τῆς Ἐλένης μὲ ἀνθη. Στάσεις λατρείας. Δάκρυα χαρᾶς. Ἐκστάσεις. «Ολη ἡ Ἐλλάδα εἶναι στὰ πόδια τῆς Ἐλένης.

«Β’ πρᾶξις. — Τρυφερὸν βουκολικὸν. Ἡ Ἐλένη μὲ τὸν Μενέλαο στὴν ἀγκαλιὰ τῆς φύσεως. Ἔνας μικρὸς πύργος (Τριαντὸν) τύπου Μαρίας Ἀντωνίτας. Βουκολικὸν εἰδύλλιον σὰν ἀντίθεσι στὴ λάμψη τῆς κοινωνιῆς λαμπρότητος τῆς πρώτης πράξεως. Ἡ ψυχὴ γαλήνη τῆς Ἐλένης ταράζεται ἀπὸ τὴν πλημμύρα τῆς περιπαθείας τοῦ Κάστορος καὶ τῆς Ἡλέκτρας. Πρῶτα μπουμπονήτη τῆς ἀπόμακρης τρικυμίας. Ἡ Ἐλένη κρύβεται τὸ κεφάλι τῆς στὸ στήθος τοῦ Μενέλαον.

Γ’ πρᾶξις. — Ἡ τραγικὴ θηλειὰ ἔφθασε στὸ ὑψηλότερο σημείον τῆς ἐντάσεως. Τραγικὸν ἐπεισόδιον τὸν δύο δολοφονιῶν: τοῦ Μενέλαον καὶ τοῦ Κάστορος. «Ολη ἡ Σπάρτη θρηνεῖ. Λαϊκὴ συνέλευσις. Πολιτικὰ πάθη. Ἔρις τῶν κομμάτων. Θρίαμβος τοῦ Πολυδεύκη ἐπάνω στὸ ἄλικο φόντο τῆς τρομερᾶς πυρᾶς.

«Δ’ πρᾶξις. — Κλάματα τῆς Ἐλένης, ποὺ τὴν ἔχουν ἐγκαταλείψει. Καταστροφὴ δλῆς τῆς οἰκογενείας. Μοναξιὰ τῆς Ἐλένης. (Ἐδῶ δι ποιητὴς χαρᾶσσει μιὰν εἰκόνα ἀληθινὰ πανθειστική). Εμπρόδεις στὴν Ἐλένη, ποὺ ἔχει μείνει μόνη, ἀνοίγουν δι οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ἀπὸ κάθε τῆς γῆς σχισμάδα, σὲ κάθε βόγγο τῆς γῆς ποὺ στενάζει, φαίνονται διάφορα τέρατα, ὀπτοσίες βραχιανᾶ, ἔρπετά καὶ δλοὶ αὐτοὶ οἱ τρόμοι, δλες αὐτὲς οἱ σκοτεινὲς δυνάμεις, ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τῆς γῆς τὰ ἔγκατα, προχωροῦν πρὸς τὴν Ἐλένη καὶ τὴν καλοῦν.... Ἡ Ἐλένη εἶναι καταφοραγμένη. Ἡ ἔδιος ἡ γῆ σηκώνεται κατεπάνω τῆς: Δὲν ξέρει πιὰ ποὺ νὰ παῃ γιὰ νὰ ξεγιλυτώσῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τῆς, ἀπὸ τὴν διηρφιὰ τῆς. Ἡ Ἐλένη ξαναγυρζεῖ στὴν πρώτη πτηγὴ τῆς γεννήσεως τῆς. Χαιρετισμὸς στὶς σκοτεινὲς τῆς γῆς δυνάμεις. Προσευχὴ τῆς στὸν Δία. Δὲν μπόρεσεν, ἐπειδὴ δὲν εἶχε γενναιότητα, νὰ περδῷ σικηφόρα τὴν διηρφιὰ τῆς ἀνάμεσο ἀπὸ τὸν κόσμο, καὶ γ’ αὐτὸ δ Ζεὺς τὴν δέχεται κοντά του. Τρομερὴ ἐπιφορὰ τῶν στοιχείων δλῆς τῆς φύσεως. Ἀληθινὸς κατακλυσμός. Ἐγκαθίδρυσις τῆς Ἐλένης κοντὰ στὸν θόρον τοῦ Διός, στὸν γαλανὸν αἰθέρα. . . Ἀρχὴ μιᾶς νέας ζωῆς, μιᾶς καινούριας τάξεως τοῦ σύμπαντος. Γέννησις μιᾶς νέας παγκόσμιας διηρφιδός. Ἐνα φῶς γλυκὸ καὶ θαυμαστὸ ἀπλώνεται ἐπάνω στὴν ὁδαίαν Ἐλλάδα. Δὲν ἀπομένουν παρὰ δυὸ βουκολὶ ζαλισμένοι, προμαγμένοι, γητευμένοι καὶ γονατίζοντας ἐμπρὸς στὸ αἴνιγμα τῆς θειότητος».

Γιὰ νὰ συμπληρωθῇ τὸ σύντομο αὐτὸ σημείωμα παραδέτω καὶ μερικοὺς στίχους σὲ μιὰ

ἐντελῶς πρόχειρη καὶ πεῖται πετάφρασι, ποὺ βέβαια δὲν εἶναι δυνατὸν ν’ ἀποδώσῃ οὕτε ἀπὸ μαρφοῦ τὴ δύναμι, τὸ δύναμο καὶ τὸ χρῶμα τοῦ στίχου τοῦ Βεράρδου.

ΜΙΑ ΠΑΡΘΕΝΑ

(Ἀποσπάται αὐτὸ διηνὸν διηλούμενο στὴν Ἐλένη)

Οἱ μητέρες μας μᾶς ἔλεγαν, τὸ βράδυ, τριγύρω στὴ φωτιὰ — ἀναθυμούμενες τὶς λαμπρότητες ποὺ σκόρπιζε τὸ σῶμα σου: — «Ποτὲ δὲ θά δητε ἐκεῖνο ποὺ είδαν τὰ μάτια μας — ἀφροῦ ἡ Ἀσία εἶναι τόσο μακριά καὶ ἀφοῦ ἡ Ἐλένη εἶναι στὴν Τροία». — Νὰ ποὺ ξαναγύρισες, ὡς βασιλίσσα, καὶ βλέπουμε — τὴν ὁμορφιὰν αὐτῆς ποὺ μητέρες μας φύλαξαν τὴ δύναμη τῆς της — νὰ δηλώσεις νὰ δίχως φροντίδες — στὸ χαρούμενο σπίτι μου καὶ στὴν πατούδα μου, ποὺ γιορτάζεις.

Καὶ ἄλλη μιὰ σκηνὴ, δηνοὶ ἡ Ἐλένη ἀπογωριζούμενη ἀπὸ τὸ μυθικὸν παρελθὸν ἐμπιστεύεται τὸ ὄνειροπόλημά της στὸ γέροντα βασιλιά Μενέλαιο:

ΕΛΕΝΗ

“Ω! πόσες δύρες πένθιμες ἔχουν ἔλθει ἀπὸ τότε — καὶ πόσο, ἀλλοίμονο! εἶναι μακριά ἡ περηφάνεια τῶν ὄντων αὐτῶν παιγνιδιῶν — δὲ θέλω πιὰ νὰ σύλλογησουμει παρὰ τὴν ξυνηγία — γυναίκας, ποὺ φυλαῖ καὶ ποὺ νοιάζεται τὴ γωνιά — μὲ τὴ σειρά μας — τώρα ποὺ τὰ μάτια μας είδαν τὸ φῶς σου — δὲ μιλοῦμε γιὰ σένα στὸ κορίτσια μας μιὰ μέρα — καθὼς μιλοῦσαν τὸ βράδυ, τριγύρω στὴ φωτιά, οἱ μητέρες μας. (Δίνει ἀνθη τὸν Μενέλαιο).

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

(Στὴ μέση τῆς σκηνῆς τοῦ βαθούς)

Σεχνῶ σὲ τούτη τὴ στιγμὴ τὴ ξωὴ καὶ τὰ βάσανά της — καὶ τὸν ἀγριο πόλεμο καὶ τοὺς ἀπαίσιους σκοτωμοὺς — καὶ τὴν ὀνειρούλητη τὴν κρεμάμενη ἐπάνω ἀπὸ τῶν καρυβιῶν τὴν περηφάνεια — ἀφοῦ μὲ δέχεται ἡ Σπάρτη καὶ μοῦ μέν ἡ Ἐλένη! — Εχω ἐμπιστούνη σ’ δλοὺς καὶ παραδίνουμε στοὺς θεούς.

(Στὸν Πολυδεύκην)

Πολυδεύκη, ποὺ δι Δίας σὲ διαλέξει νὰ πάρῃς τὴ φέσι μον — τὴ μέρα ποὺ ἔφευγα ἐπάνω στὰ ἐπικαύνηα κύματα — σοῦ γνωρίζω χάρι ποὺ μὲ τὰ δυνατά σου χέρια — εἰκοσιν δλάκαια χρόνια συγκράτησες τὴ Σπάρτη στὴν ἔξουσία μου. — Χάρις σ’ ἔσενα ἐπλήθυνων καὶ ἐπόροφαν τὰ κοπάδια μου — εἰδα, ἐκεὶ κατω, τὰ βώδια μου νὰ πηγαίνουν στὸ πότισμα — καὶ τὰ γίδια μου νὰ σφραγαλώνουν στῶν ποταμούν τοὺς ἀπότομους χόντους — ὀντίκωρους καὶ τὰς κάμπους μου, τὰ λειψάδια μου, τὰ δάση μου — καὶ ἔνοιωσα παντοῦ τὴν ἀκούμητη ἔννοια σου — καὶ τὸ προσεκτικὸ σου χέρι καὶ τὴν ἐπιδέξια δουλειά σου. — Ενχαριστῶ... Ερέσις νὰ βασιλεύῃς μὲ δύναμι καὶ μέτρο — μέσα στὴν ἀναγκαίαν εἰδησήν καὶ στὴ βαθειὰ ησυχία.

(Στὸ πλήρος τῶν χωριανῶν)

Κ’ ἔσεις, οἱ ἀμπελουργοί, καὶ οἱ ζευγολάτες καὶ οἱ βοσκοί — ποὺ τὰ ἔγχα σας είναι φωτεινὰ καὶ οἱ κόποι σας γόνιμοι — στὶς ἀκροποταμές, στὰ ρεύματα, τριγύρω στὶς ἐστίες — ἀπλώσατε παντοῦ τὴν ἀφονία. — Κ’ ἔνω ἔκει πάτο ήταν ἡ γῆς ματωμένη — καὶ ἔνω δάνατος δ μαῆρος μᾶς ἔζητοντες δλούς — τὰ χέρια τὰ δικά σας είχαν νὰ κάμουν μόνο μὲ τὸ μαλλί καὶ τὰ χόρτα — μὲ τὰ τοσαμάτια τῶν ἀλημάτων τας καὶ τὸ βότανα τῶν κήπων σας. — Καθένας ἀπὸ σᾶς, κοπιάζοντας μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ του — ἐδούλεψε γιὰ δλούς μὲ χέρι δυνατὸ καὶ γλήγορο. — Εκαμε καλλίτερον τὸν

“Ω! τοῦ κορμοῦ τὸ γέρασμα, τὰ βάσανα ποὺ δαγκώνουν. — Τὰ μάτια μου είδαν παραπολλὰ βασιλέματα ήλιου! — Μά σήμερα σοῦ ξανάρχομει μὲ ψυχὴ καλύτερη — ξέροντας ποιάν εἰνυχία βέβαιη παραμέλησεν η καρδιά μου — ἀποτραβώντας τὴ ξωὴ της ἀπὸ τὶς ἔννοιες τοῦ σπιτιού σου — σοῦ φερόντα τὴν ὑπαρξία μου παραδέξειν ἀλλαγμένη — καὶ γιὰ νὰ ξήσῃ μαζὶ σου, μιὰ κανούρια γυναίκα.

Καὶ τέλος ἡ παραλήησις τῆς Ἐλένης στὸν Δία νὰ τὴν λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν ὑπαρξία της:

“Ω! Δία! βασιλᾶ τοῦ ἀνάλαφρου αἰθέρα, δύναμι τοῦ κόσμου — νὰ τὰ χέρια μου ἀπλωμένα πρὸς ἐσόντα — Εχω τὸν φοβερόντα καὶ τὸν ἔρμο τῆς γῆς — ποιάμει πάλιμη καὶ τὸν ἔρωτα καὶ τὸν ἔρπετα παντοῦ του; — μὲ δροῦ ἀποδῶ καὶ πέρα τίποτε πιὰ δὲν μοῦ είναι καταφύγιο — μήτε κάτω ἀπὸ τὸν ἀνοικτὸν οὐρανό, μήτε μέσα στὸ χῶμα ποὺ χάσκει — ἀφάνισε τὸ εἶλον μου δλὸ, δὲν ποὺ κρίνεις! — Αποδιώχω τὸ δάνατο καὶ θέλω τὴν ἐκμηδένισι.

“Ἐλπίζω ποὺ μὲ τὰ λίγα αὐτὰ δύναμι τὸ παρόρεση καθένας νὰ πάρῃ πιὰ ἀμύδρη ίδεα τοῦ ἔργου τοῦ Βεράρδου, τοῦ γεμάτου αἰσθηματοῦ καὶ σκεψή, πάθης καὶ ἐρημήσιας πετάχτητα, τοῦ βαθειαίη θήσικοῦ καὶ ἐπάνω δὲν πολὺ πάνθηπονταν.

Η. ΙΙ. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

προσπαθεῖ ν' ἀποτρέψῃ τὴν χήραν ἀνεψιάν του (Διά Αγαπητοῦ) νὰ πάρῃ ἔνα ἀνάκιον τῆς ἄνδρα (κ. Γ. Τσούκοπουλος). Αὐτὴν φαίνεται δῆτα πείθεται, ἀλλ᾽ εὐθὺς ἀμέμενος φεύγει μὲ τὸν μνηστήρα της, διφίνωσα εἰς τὸ θεῖον τὴν κόρην τῆς Αότην (Άις Διλή Λουομάτου) ὃ δοκία λέγεται «ἔτσι εἶνε καλύτερα ἀπὸ μακριῶν θὰ τὴν ἀγαπῶ πειὸ πολύ» ἀπὸ κοντά δὲν είχα μαμά». Καὶ εἰ μῆδος δηλοῖ, ὅτι ἡ γυναῖκα διατηρεῖ τὸν φθάνειν εἰς τὰ 35 πρότειν νὰ κοιμᾶται πέντα χρόνια κατὰ συνέχειαν «διότι δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ τὶς ἀνόησεις ποὺ μπορεῖ νὰ κάνῃ μια γυναῖκα σ' αὐτή τὴν ἥλικια». Τὸ μικρόν, χάριεν καὶ ὅχι χωρὶς μίαν σταγόνα αἰσθήτη ματος καὶ συγκινήσεως ἔργον, ἔχει δουλευθῆ ἰδιως εἰς τὸ μέρος τῆς χαριτωμένης Αότης καὶ εἰς τὸ μέρος τοῦ θείουν, εἰς τὸ ποιὸν δὲ κ. Σπανδωνῆς μᾶς ἔδεσε την φιλοπατίγμονα καὶ στοργικήν φάσιν τῆς πολυνησιδοῦν ἐπάρξεως του. «Ἄν δουλευθοῦν κάπως περισσότερον καὶ τὰ λοιπὰ μέρη, τὸ «35 - 40» θὰ μείνῃ ὅντς ἐν ἀπέτα τὰ καλά «levers de rideau», ἐφ' ὅσον ιδίως εὐδίσκεταν οὖν Σπανδωνῆς διὰ νὰ ὑποκρίνεται τὸν Σπανδωνῆς καὶ μία τρισκαριτωμένη δεσποινίς Λουομάτου διὰ νότιοπολίνεται τὴν Αότην.

‘Η «Πληγωμένη» τοῦ κ. Ιωσήφ θέτει τούτον ἀγαπώ-
μενον ἀπό δύο ἀδελφάς καὶ ἀγαπῶντα κατ’ ἀρχὰς τὴν
μεγαλυτέραν (Δικ. Κ. Λεβίδου) καὶ ἐπεινὰ τὴν μικροτέ-
ραν (Δικ. Κάκια Μανιάτη), ἐπιστρέφοντα δικιας πρόδο-
την πρόσωπον, — τὴν ὄποια καὶ νυμφεύεται, — κακ-
ἀπαίτησιν τῆς δευτέρας, ἡ ὄποια καὶ ἀποθνήσκει ἀπὸ
τὴν ἑθελοθυσίαν αὐτῆν. Τὸ δραμάτιον αὐτό, ἔχον τὴν
δέουσαν δόσιν τῆς δραματικότητος, εἶναι ἀρκετά συμ-
βατικον καὶ μᾶλλον διδακτικό, — ἴδιως καθὼς δεν
ἔξαιρεται ἀρκετά ἡ ἵδεα διτὶ ἡ δευτερότοκος ἀδελφή,
ἡ «Πληγωμένη» τῆς ζωῆς, ἀφοῦ πάσχει ἀπὸ καρδια-
κὸν νόσημα, θεωρεῖ τὸρπον τινὰ διτὶ δεν ἔχει δικαιοματι-
κὴν αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς εὐτυχίας. Ή ἐκτέλεσίς του ὑπῆρξε
καλῇ ἀπὸ τοὺς ἄντα καὶ ἀπὸ τὸν κ. Γρ. Ενόποιουλον
ὅς παλαιὸν διηρεύειν, — ἵως ὅγι πολὺν ἀλλιθοφανῆς
δισον ἀφοροῦ τὸν ἀνδρα περὶ οὗ ἔρις, τὸν δύο παρθε-
νων, διότι ἐλλησμονῆθη δοὶ ὅχι ὅλα δύο τυχόν συμβαί-
νουν εἰς τὴν ζωὴν εἶνε καὶ ἀλλιθοφανῆ εἰς τὸ θέατρον.

Ἡ «Μίς Τζάκον» τοῦ κ. Δεληκατερίνη, ἡ οἵ «Αθηναῖοι μηνηστήρες μᾶς πολυφένοντο» Ἀμερικανίδος τὴν ὀπίσσαν ὑπέρδιπτή ἡ Δίε Κ. Λεβίδου, κωμῳδία δχὶς ρωτήσαι μὲ ἀξιώσεις, γεωτέρας τεχνοτροπίας καὶ νεωτέρου πνεύματος, ἐδόσεν ἀφροδιμῆ γά παρελάσαις, ἀπό σκηνῆς ὁ κ. Ν. Αάσκαρης ὡς δῆθεν πολύγλωσσος διεμφύλευς ἔνοδοχείου, δ. κ. Γ. Τσοκόπουλος ὡς κωφάλαος, δ. κ. Σπανανῆς ὡς πουλὸς καὶ κουτούς, δ. κ. Δημητραπόύλος ὡς ἀδύματος, δ. κ. Γ. Σενόπουλος ὡς ὀλίγον φρενοβλαβής κλπ. κλπ.

“Η δλη παράστασις ήτο ὅτι ἡτο δυνατόν νὰ είνει μία ἀπόδειξις ἐπὶ τῆς σκηνῆς γνωστῶν φιλολογικῶν ἀπομίνων, τὸ δποταλα ἀπροσδοκήτως ἔπαιξαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπιτυχῶς, — μὲν ἐπὶ πλέον τὴν ἐπίδειξιν πέντε ἔργωντεχνίδων, τῆς Δος Αιλῆς Λουριώτου, τῆς Δος Κακίας Μανιάκη, τῆς Δος Μαρίας Ἀγαπητοῦ καὶ τῆς δευτεροτόκου Δος Λουριώτου, αἱ δποταλα όντα πολὺτιμού ἀπόκτημα διὰ τὴν ἐλληνικήν σκηνήν ἀν δητο ποτὲ δυνατόν νὰ παραπεμψον εἰς αὐτήν.

ΧΡ. ΘΕΜ. ΔΑΡΔΑΝΕΗΣ

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

ΥΣΤΕΡ' ἀπὸ τὸν Ἰηρεν καὶ τὸν Μπγιέρνσον ἀπέθανε πρὸ δὲ λίγιων ἡμερῶν καὶ ὁ Αὔγουστος Στρινδβεργός, δι τελευταῖς ἀπὸ τὴν τριάδα τῶν κολοσσῶν τῆς Σκανδιναվίης φιλοιογίας, ποὺ στὸ διάστημα τοῦ γεόντων

παρούσιάν την ενδιάμεσην διάστημα, ίκανόν νά συρρικνώσει την ενέργειαν τους έπιδρασις εἰς δόλης τῆς Ενέργειας την φυλογονίαν. Είχαν άλλεις — εποιεῖσθαι εξαφανίαν ή μπορεῖ νά είστη κανείς — καὶ οἱ τρεῖς γιατὸν κακωτήλευκον μὲν τὴν ἐπαναστατικήν δομήν τους εἰς τὰς κοινωνικὰς ιδέας, νά θαμβώσουν μὲ τὴν τέχνην τους, καὶ νά ξέβουν μέσω στὸ θέατρο πρὸ πάντων μιὰ νέα τραγικὴ πνοή, καθαυτὸ Διονυσιακή. Καὶ ἀπὸ τοὺς τρεῖς αὐτῶν δύσκολο νά ξεχωρίσῃ κανείς ποιὸς διμεγαλύτερος.

Γόνιμος σὲ δημιουργία ποιημάτων, ιστορικῶν ἢ ψυχολογικῶν δραμάτων, διηγημάτων, μνήσεων της ανθρώπινης φύσης, σύνθεσης της κοινωνίας, της ιδιωτικῆς διηγήσεων δ. Στο γίνεται το μεγαλύτερο τῆς δόξας του μέρος τὸ γρεωστεῖ στὴν δραματικὴν τὸν παραγωγὴν καὶ μὲν αὐτῇ εὑντάραξε περισσότερο τοὺς συμπατριώτες του καὶ τὰ πνεύματα ὅλων τῶν σκεπτομένων.

Έγεννήθηκε στήν Σποκούλη στά 1849. Ή ξωή του ήταν πιό πολὺ δυστυχισμένη. Έδωκάμε τις διαφόρων ειδών πίκρες και δυστυχίες. Στά 1867 έγραψε στό Πανεπιστήμιο τής Ονδράλης: μά έπειδη δεν είχε τά θύλικά μέσα, άναγκασθηκε να διωκόψῃ τάς σπουδάς του δυό φορές. Γιατί νά ζήση έγινε έσωτροικός προγυμναστής σ' ένα λύκειο. Γλήγορα δώμας άφισε τό Δύκειο, έπειδη τόν τραβούσσεν ήταν φιλολογική έργασια. «Αφισεν τηλεώς και τάς πανεπιστημιακάς σπουδάς και έπεδόθη στήν δημοσιογραφίαν, όπου έμεινε δύν χρόνια. Άφου έγραψθηκε σέ διάφορες έφημερίδες. Είχε δημοσιεύσει τότε ανώνυμάς τοίν δραματικά του έργα. Στά 1874 διοισθήκεν έποιβλυμητήρας και στήν θέσην αυτή έμεινε έως τά 1882. Όταν πάλεον είχεν έπιβληθη εις τούς φιλολογικούς κύκλους και τήν κοινήν γνώμην μέ διάφορα έργα του, έδημοσιεύσε (1882) τό «Νέον βασίλειον», διτού προσέβαλεν δύνοματικῶς και μερικά πρόσωπα. Τρικυρία σωτήρη έσηκώθη γύρω του διπό τούς θρισμένους και όπο δόλους τούς φιλολογικούς του έχθροις, ποὺ δὲν ήσαν και λίγοι.

Ο Στρόγγυλος ήγανγκάσθη νά φύγη από την Σουηδίαν και νά λειψη χρόνια ταξιδεύοντας σε διάφορα της Ευρώπης μερον. Στό διαμεταξέν έγγρισε μόνον μιά φορά στην πατρίδα του για νά παρουσιασθῇ στὸ δικαστήριο και ν' ἀπολογήσῃ ἐναντίον τῆς κατηγορίας, διτ εἰχε προσβαίλει τὴν θρησκείαν. Στό 1884, δταν ἐδημοσίευσε τὸ βιβλίον του «Πανδρεμένοι», πολὺ ἔχτυπον σε τὴν χειραφεσίαν τῆς γυναικός, κατηγορήθηκε και πάλιν δς ἀνίθυικος ἐξ αἰτίας μεσοιδῶν πολὺ οειδιστικῶν εἰκό-

ως αποτέλεση εξ αιτίας μερικών πολιτικών των εκδόσεων.¹ Επαρουσιάσθηκε στὸ δικαστήριον καὶ ἀφοῦ οὗτοι στιχίζειν, διτὶ ἡ γυναικα πρέπει τοῦτον ἀπ' ὅλα νὰ είναι γυναικα καὶ διφεύλει νὰ συμμορφώνεται μὲ τὸ καθήκον ποὺ τῆς ὠρίσεν ἡ φύσις, ἀθωάθηκε κ' ἔτοι ἡ καταγγελία του ἐχρησίμους μόνον γιὰ νὰ γνωρίσῃ τὸ βιβλίον του μιὰν ἐπιτυχία μοναδική. Είχε νυμφευθῆ κάποιαν νέαν ἀπὸ ἔρωτα, μᾶς σὲ λίγα γρήνια ἔχωρισαν καὶ δὲ Σποίνδειον ἐξέδοσε μόνον μὲ τὰ παιδιά του. Ή

καὶ οὐδὲν ἔτειρεν τούς τοὺς μάρτυρας τοῦ. Η
οἰκουμενικὴ σταύρωσία τὸν ἀκόλουθον πάντα. Στα
1892 ἔγραψεν δὲ Ἰωάννος σ' ἕνα φίλο του ὅτην Γεωμανία,
ὅτι εἶχε χρέη καὶ οἱ δανεισταί του τὸν κυνηγούσαν,
ὅτι ἄν και εἰχεν ἔλθει τὸ φύινόπωρον ἐκάθιτο ἀκόμη
στην ἔξοχήν, ἐπειδὴ δὲν ἥμεροδυσεν ἀπὸ ανέκεια γὰ
μετεικήση, ὅτι τὰ ἔργα του δὲν τὰ ἔπαιζαν στὸ θέα-
τρο, ἐπειδὴ πάντα οἱ ἔχθροι του θὰ ἐφώνωσαν πάς
προσβάλλει τὴν ἡθικήν, ὅτι δὲν εἶχε 200 μάρκα διὰ
νὰ ὑπάγῃ στὴν Γεωμανίαν, ὅπου τὸν ἐκαλούσεν δὲ φύλος
του. Γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ξηση ἔξωγράφικεν εἰκόνες
(ἐπειδὴ ἡταν καλούς ἔωγράφους) καὶ τὰς ἐπωλοῦσεν.
Εσκόπετο νὰ γίνει φωτογράφος διὰ νὰ σώσῃ τὸ τά-
λαντον τοῦ πινγονιστέως. Έναξιοδοτεῖται οἱ Σούδαρι μὲ τὸν

δυστυχίαν του και θά αντοκτούσε λέγει ότι διοις έπον δὲν είχε τὰ παιδιά του. Και ή δυστυχία αιτή δὲν τὸν ἄφιε σ' δῆλη σχέδιον τὴν ζωὴν του. Στὸ τέλος ὅμως τῆς βραστανικοῦ μηνὸς αὐτῆς ζωὴν είδε καὶ οὐμέρες καλλιτερεῖς. «Ἐνας ἐθνικός έργονος τοῦ ἔξασταλίσεις κάποιαν διεστίν καὶ πρὸ δὲλίγων μηνῶν, ὅταν ἐφράζει τὴν οὐρανού σου, δῆλα τὰ θέατρα τῆς Σουηδίας ἐπαιέναν ἔργον του γιὰ ν' αὐξήσουν μὲ τὰς εἰσπράξεις των τὸν ἐθνικὸν έργον. Στὸ ἀναμετεκόντινος μέρος ορθόστατη βαθειά τὸν είχε καταβάλει καὶ τὸν κρατούσεν δικίγιτον στὸ κρεβάτι. Καὶ δταν δῆλη ἡ Στοκχόλμη ἐπερνοῦσε κάπω απὸ τὸ σπίτι του γιὰ νότι τὸν ζητακοσαγάσουν, τὸν ἥξερον στὸ μπαλκόνι ἐπάνω σὲ μιὰ πολυυθρόνα, πεφιστούχησμένον ἀπὸ τὰ παιδιά του. Είχε θριαμβεύσει πλέον διεγάλως τεχνίτης καὶ είχεν ἐπιβληθῆ στὴ συνείδησιν δλονίν μὰ ἡ ἀρρώστη του ήταν μάγιατρευτεῖς κ' ἔτσι ἀπέθανεν μαγγανωρισμένος τώρα ἀπὸ τὴν πατιόδια του.

Τὰ ἔργα τοῦ Στερίνδβεργ δὲλων τῶν εἰδῶν τῆς δημιουργικῆς φιλολογίας εἶναι πολλά. Τὸ πρῶτο του δρᾶμα «A. Rome» ἐπειχθῆκε στὰ 1870. «Υστερα ἔγραψε τὴν «Ἑρμόνην», τραγῳδίαν σὲ 5 πράξεις, τὸν «Προσεγγοραμμένον», τραγῳδίαν, τὸν «Ἀρνητούσθισκον» δρᾶμα (1872). Στὰ 1879 ἔξεδωκε τὸ «Ἐρυθρὸν Δωμάτιον», τὸ μυθιστόρημα δπου ἐκαυτηρίασε τὴν κοινωνίαν μὲ πρωτοφανῆ βιαιότητα, καὶ ποὺ ἀποκατέστησεν δριστικὰ τὸν θεατρικὸν στὴν Σουηδίκην φιλολογίαν. «Ἡ κριτικὴ τὸ ἐκτύπωσεν ἀγρια — ἐννέα δῆλιγοι τὸ ἐθναμασαν ἀνεπιψύλακτα — ἀλλ' οἱ συνομηλικοὶ του λόγιοι τὸ ἀνεγάνωσαν καὶ ἀνεκήρυξαν τὸν Στερίνδβεργ διδάσκαλόν τους καὶ δρηγόν.

Κατόπιν έδημοσίευσε τὸν «Μαίτο Ὀλόφ», δηλαδὴ τὸν Ἀργηνούθρησκον διεσκευασμένον καὶ μὲ νέον ὄνομα. Στά 1880 «Τὸ Μυστικῶν τοῦ Ζιλλέ» καὶ στά 1882 ἐπάχθη «Ἡ Γυναικα τοῦ κ. Βεργ». Τὸν ἴδιον χρόνον ἔδημοσίευσε τὸ Νέον Βασιλείουν, στά 1884 «Τοὺς Πανδρεμένους», καὶ ὑστερα τὸ Μνησιτόρημα «Τύψεις Συνειδότος», δύοντας καὶ τὸν δινομάζει ἀπαίσιον, τὴν συλλογὴν διηγημάτων «Οἱ Κάτοικοι τοῦ Ηεμπο», τὸ μιθιστόρημα «Tshandalas», δύοντας καὶ τὴν πετρέζει καὶ στά 1878 τὸ πρώτον ἀπὸ τὰ διηγατά καὶ χαρακτηριστικώτερα δράματα του, «τὸ Πατέρα». Στά 1888 «τοὺς Συντρόφους», καὶ τὴν «Δεοποιίδα Τζούλια», ποὺ τὸ θεωρεῖ καὶ δὲ ίδιος τὸ ἀριστούργημά του, στά 1889 «Τοὺς Δανειστᾶς», τριγυρικομψίδι. «Υστερα δύο φαντασμαγορίεις: «Τὸ Ταξίδι τοῦ Πέτρου Μπονέρ» καὶ «Τὸ Κλειδιά τοῦ Οὐρανοῦ». Ἀκούη-

Τόν «Παρία», διάλογο νιτοειδῆς μορφής τὸν «Σιμώνη», όπου σὰν δραματικὸν διάλογον και διήγημα ἀλλά Πόσ., τὴν δραματικὴ σκηνὴν «Ἡ δυνατώτερη ἀπὸ τοὺς δύο» και ἄλλα. Ἀπὸ τὰ τελευταῖα ἔργα του εἶναι τὰ «Advent, τὸ Medsommar», τὸ «Πάσχα», ὁ «Νεκρικὸς Χορὸς», ποὺ τὰ δυνομέει δράματα ἑστασικά και δύον θέλει να ὅρισῃ τὴν θέσιν τοῦ ἀνθρώπου μεταξὺ τοῦ Ιδανικοῦ και πολιγυματικοῦ κόσμου.

Ο Στρογγύλης είναι συγγραφεύς ναυτουραλιστής, της σχολής του Ζολᾶ, και ρωμανικός μαζί. Έδευνητής της κοινωνίας, καντηριαστής της, άλλα και διδάσκαλος της, πότε σοσιαλιστής και πότε νιστείστης. Από τό θέαμα τών κοινωνικών παθῶν, τών πολέμων, τούν φεύδους πού βασιλεύει στην κοινωνικήν ζωήν, σπαράζεται τη ψυχή του και γι' αυτό τά περισσότερα μερό τού έργον του σπαράζουν και τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναγγώστον. Είναι δύσνατός πολεμιστής τῆς ιδέας, πού τὴν ἐκυρηγοῦσε παντού, όπου ἐνόμιζεν δτὶ λημπρούσε να τὴν συναντήσῃ καὶ νὰ τὴν λατρεύσῃ, είναι δύσνειροπόλος ποὺ ἐφαντάσθη τὴν μαστίλωσι τῆς βασιλείας τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς διλήμματος. Οι μάτω τοὺς οἱ δοκιμα-

ικοί είναι πολυσύνθετοι στὸν χρακτῆρα, ἐπειδὴ ἔτσι
μέλει τὸν ἀνθρώπον. Φαίνονται κάπως συμβολικοὶ μὲν
Ιναι ἀληθινώτατοι, πραγματικοί.

Ἐκείνο τούς ἔξωράζει. περισσότερον ἀπὸ ὅλον τὸ
ογον του εἶναι δι μισογυνισμός του. Ἐνόμισε τὴν γυ-
ναικα ἐμπόδιον στὴν ἀγνώστων. καὶ τὴν πρόσοδο τοῦ
τινδρός καὶ ἐπολέμησε την τάσιν της διὰ τὴν φεραφε-
ίαν δόσον ἡμιποδοῦσεν ἀγριώτερα καὶ δηκτικώτερα.
Ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἔργων των βγανεῖ μιὰ φιλοσο-
φία, καὶ πραγματικῶς θεατρώνει μὲ τὸ φῶς της. Εἶναι
η φιλοσοφία τοῦ ἐκλεκτοῦ, ποὺ ἐφαντάσθηκε νὰ γίνῃ
τιναμορφωτής τῆς κοινωνίας γιὰ τὸ καλὸ τέλος. Καὶ
τοῦτο αὐτὸ δ Στρίνβεργ εἶναι σχεδόν πάντοτε σκηνής
καὶ πικρός.

·Από τὰ ἔργα του είναι μεταφρασμένα ελληνικά. «Η Αἰς Τζούλια», τὸ «Πλάσχα», αἱ «Τύψεις Συνειδότος» καὶ λίγα διηγήματά του.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ωδεῖον Λόττυνερ — Συναυλία Μπετόβεν

ΔΕΝ είνε ή πρώτη φορά που τὸ Φδεῖον Λόττνερ μᾶς καλεῖ σὲ τέτοιες μουσικές ἀπολαύσεις, χωρὶς νὰ ξη-
ήσῃ τὴν ἐντύπωσιν μὲ μιὰ ποικιλλὰν προγράμματος.
Ἐτοι καὶ προχθές, — ἀφιέρωσε δυὸς δρες γιὰ τὴν ἐμη-
τίαν τοῦ Μπετόβεν. Δυὸς δρες εῦμιρφες, γεμάτες ἀπὸ
καλλιτεχνικὲς στιγμές, στὸ συνατάξημα θαυμασίας
κτελέσεως τριῶν δργάνων ποὺ ἔπαιξαν μὲ εὐλάβειαν
καὶ μὲ θέρμην. Ήταν τὸ πιάνο τῆς κ. Λόττνερ, ή βάρ-
ύτος τοῦ κ. Μπέμερ καὶ τὸ τετράχορδον τοῦ κ. Σέ-
ρερ, — στὰ ἕγγα Sonate op. 69 (la - majeur), Romance
op. 50 (la - majeur), Romance op. 40 (sol - majeur),
καὶ Trio op. 70 № 2 (mi p' - majeur.)

Δέν ξεύπο Δάν γιο τά ἔργα αὐτοῦ τοῦ μάγου καὶ ἀπλουστάτου συγνέτον, δόσα ἔχοντα στενὸν κύκλον θέματος, καὶ ἀπαιτοῦν δύο, τρία, τέσσερα δργανα, — χρειάσται εταὶ ἀπαραίτητα τὸ βιολί. Οἱ διδάσκαλοι θὰ εἰποῦν τὴν χρειάσταιτα. Κι' ὁ ἰδιος τοῦ Μπετόβεν, γιὰ νὰ τὸ ζητήσῃ, θὰ ἔλεγε ὅτι χρειάσταιτα. Ἐγὼ σὰν ἀκροατής του οὐαὶ σὰν μελετητῆς τοῦ εἰδοῦς τῆς ἐμπνεύσεως του, δὲν οὐ θέλω τὸ βιολί, δὲν οὖν ἀρέσει νὰ τὸ ἀκούων. Εἶνε οὐκληρος, σὰν παιζῆ μοναχὸν του, εἶνε δέξ, ἀφίνει ἔναν τύχο γωνιώδη, ποὺ δὲν ἔχει καμιὰν δέσιν μέσα στις αὐθεντικές καὶ ἀλληλέδετες καὶ ἀλυσιδωτές καμπύλες τῶν φργῶν του Μπετόβεν. Κάθε του συγχορδία, τὸ βλέπει αναίσ, κυλᾶ καὶ στάζει γλυκά καὶ ἀπάλιότατα σὰν να φώς πλούσιο, που μᾶς παρουσιάζει στοὺς οὐρανούς καὶ στὶς κοιλαδές τὸ φαινόμενον πολλὰν κρωμάτων, μὰ δχι καὶ τὴν ἔξηγηση τῆς ἑνώσεως τῶν κρωμάτων αὐτῶν. «Ἄς προσπαθήσωμε λοιπὸν νὰ ἐριηγεύσουμε τὴν ἡχητικήν ἐνώσι, ποὺ δὲν διαφέρει καθόλου ἐπὶ τὴν ἔνσαν τοῦ φωτῶν καὶ τοῦ κρωμάτους, μὲς ὅσο ποδοφύης τελειώτερο μέσα. Τὸ ἄκουσμα του βιολοῦ, θὲνε δραίο σὰν ἔχεται από ἓνα μεγάλο σύνολο τέσσιων ὄφρανων. Ἐνῷ ὄντιθετα θὰ ἔλεγα γιὰ τὸ πιάνο που τὴν γλυκειάν βάροβιτον, — ποὺ ἔχει ἔνα ἡχον πλακών καὶ παχύν καὶ κάπως σὰν ἀριστιώτερον καὶ πεισταριώτερον.

Τά δυό αὐτά δόγματα είνε τόσο πατάλληλα για δύο
θεούς, που έχουν ξένων πόνου είτε σκέψεως. Κι' ἀν
τού μέλλον θά ἔπειτε νά γίνωνται τολμηρότερες τρο-
ποποιήσεις στά μέσα που διαθέτει η τέχνη για νά
ήνων φερούν πλησιέστερα στήν ἀλήθειαν τῆς ζωῆς, τὸ
πολιούχοι τοῦ θεοῦ οὐδὲ πάντα τούτην τὴν ζωήν, τὸ
μεγάλον ἀριθμόν, ἀνάμεσα σε πολυόργανον δρχή-
τοραν.

“Υστερα ἀπὸ αὐτὰ δὲ, καταλήγω εἰς τὸ νὰ εἰπῶ ὅτι:

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

1—15 Μαΐου

ΓΕΡΟΝΟΣ θιλβερόν, διαφνίδιος θάνατος τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας Φρειδερίκου, ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως μας, ποὺ εἶχεν ὡς ἐπακόλουθον τὴν βιαστικὴν ἀναχώρησιν τοῦ βασιλέως Γεωργίου εἰς Κοπενάγην διὰ νόμου παρασταθῆ εἰς τὴν πηδεῖαν τοῦ ἀδελφοῦ Τού, ἐπέφερεν ἀναγκαστικῶς καὶ τὴν ἀναβολὴν τῆς διπονησικῆς μεταρρυθμίσεως, ποὺ ἡ πραγματοποίησις τῆς ἔθεωρείτο πλέον ὡς βεβαία. Ή ἀναβολὴ αὐτῆς, ποὺ δίδει πάλιν ἐλευθερίαν εἰς τὴν δημιουργίαν διαδοσών, δῖσον ἀφορᾶ τὴν προτίμησιν τῶν διαφόρων προσώπων διὸ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ Ὑπουργείου, δὲν ἀλλάζει καθόλου τὴν πολιτικήν μας κατάστασιν ὑπὸ τὴν στενῶς ἐσωτερικὴν ἔποψιν ἀναγκάζει διώρους ὅδους ἀδιακρίτως νά ἀπασχολοῦνται μόνον μὲ τὸ Κρητικὸν ζῆτημα καὶ νά προσπαθοῦν νά μαντεύσουν τί εἶναι πιθανώτερον νά γίνῃ κατό τὴν 19ην Μαΐου, δὲν θά ἀνοίξῃ ή Βουλή.

Ἐφ' ὅσον πλησιάζει ἡ ἡμέρα αὐτῆς, τόσον κάποια βαθεία ἀγωνία συνέχει τὰς ψυχὰς ὅλων. Κανεὶς δὲν ἡμπορεῖται ἀρνηθῆ ὅτι ἡ 19η Μαΐου θὰ εἶναι ἡμέρα κρίσιμης. Ικανοί, Κρῆτες πληρεξούσιοι ειρίσκονται εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νά εἰσέλθουν εἰς τὴν Ἐλληνικὴν Βουλήν, ὡς Ἐλληνες πλέον βουλευταί, καὶ ἐκτελεσταὶ τῶν οργάνων δῆμηγρῶν ποὺ ἔλαβον ἀπὸ τὴν Κρητικὴν Συνέλευσιν, νά μὴ ὑποχρεώσουν πρὸς οὐδενὸς μέσου παρεμποδεώς τῆς εἰσόδου των.

Μία ἐπιτολή των, ποὺ δῆμηρος εἰσένθη εἰς Ἀθηναϊκάς ἐφημερίδας εἶναι πολὺ ἔκφραστική καὶ δίδει καθαράν την ἰδέαν τῆς μελλούσης ἐνεργείας τῶν Κρητῶν πληρεξούσιον εἰς τὸ ζῆτημα τοῦτο. Ἐξ ἀλλοί ή Κυρβέρητος διὰ στόματος τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ δὲν ἐπαυσε νά βεβαιώνῃ, ὅτι εἴνοιτο νά ἐμμετίη εἰς τὴν Ιητρείαν ἀπόφασιν τῆς νά μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν εἰς τὴν Βουλὴν εἰσόδον τῶν Κρητῶν, καταφεύγουσα, ἀν παρουσιασθῇ ἀνάγκη, καὶ εἰς τὰ πλέον βίαια μέτρα. Τὴν ἀπειρώς ἐπικινδύνου σύγχρονες τῶν δύο ἀποφάσεων καὶ θελήσεων ἀναλογιζόμεις οἱ δικαιοί οινησηγόδην, διάτι κανεὶς δὲν ἡμπορεῖ νά προΐδῃ ποτὸν ἀκριβῶς θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα. Οσονδήποτε καὶ ἀν συμμερίζεται ὁ Ἐλληνικὸς λαός τὴν γνώμην τῆς Κυρβερήσεως; διτεῖ δὲν εἶναι κατάλληλος ἡ σιγμή ποὺς ἀποδοχήν τῶν Κρητῶν Βουλευτῶν καὶ ἀποδέχεται μὲ ἐμπιστοσύνην κάθε σκέψιν καὶ ἐνέργειαν αὐτῆς εἰς τὸ ζῆτημα τοῦτο, δὲν δύναται νά θεωρηθῇ ὡς βέβαιον καὶ τὸ διτεῖ δὲν ἀλληλικὸς λαός θὰ ἴῃ μὲ ἀπάδειαν τὴν τυχὸν βιαίαν ἐκδιώξειν τῶν διντικοσώπων τῆς Κρήτης ἀπὸ τὸ Ελληνικὸν Κουνοβύλιον. Εἰς τὸ σημεῖον ποὺ ἔφθασαν τὰ πράγματα δύο μόνον λύσεις εἶναι πιθαναλή νά ἀναβολὴ τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς ή ἀποδοχὴ τῶν Κρητῶν βουλευτῶν. Η μία σημαίνει ἀναστολὴν τοῦ πολιτεύματος, η ἄλλη ἀπειλεῖ σύρραξιν μὲ τὴν Τουρκίαν. Μέση λύσης δὲν ὑπάρχει, διότι δὲν φαίνεται καθόλου πιθανόν, διτεῖ κατά τὴν τελευταῖαν σιγμήν οἱ Κρῆτες θ' ἀλλάζουν γνώμην καὶ θὰ διποχωρήσουν· ἀλλὰ καὶ ἀν εὑρεθῆ καμία μέση λύσις καὶ αὐτὴ θὰ εἶναι πρόκαιρος καὶ δὲν θὰ μετριάσῃ καθόλου τὴν ἐκνευριστικότητα τῆς καταστάσεως.

Ἐμπρός εἰς τὸ ἀδηλον αὐτῷ, ποὺ περιμένει τὴν 19ην Μαΐου, δικαιώς η ἀγωνία συνέχει κάθε Ἐλληνα καὶ η ἡμέρα ἐκείνη ἀναμένεται μὲ ἀνησυχίαν.

***

Τὴν πικρίαν, ποὺ σιωπηρῶς πλέον δοκιμάζει ὁ Ελληνικὸς λαός διὰ τὴν αἰνιγματώδη αὐτὴν πορείαν τῶν Κρητικοῦν ζητήματος, τὴν μετριάζει κάπως η σύνοισις τῆς βελτιώσεως τῶν στρατιωτικῶν μας πραγ-

μάτων; ποὺ μιά ζωὴρὰ ἀπόδειξις τῆς εἶναι η ἐκτέλεσις τῶν μεγάλων γυμνασίων καὶ η ἐπιτυχία των ἀκόμη δὲ καὶ οἱ εὔμενες κρίσις ἔνων διπλωματῶν καὶ εἰδικῶν διὰ τὴν τελουρικήν απαδιοργάνωσί μας; πρὸ πάντων τὴν στρατιωτικήν, ποὺ καθιστᾷ πλέον τὴν Ἐλλάδα μονάδα ἀξίαν προσοχῆς εἰς τὴν Ανατολήν. Εἶναι ἀλήθεια, διτεῖ σήμερον η Ἐλλάς ἔχει μεγάλην ἀνάγκην εἰρήνης ἐσωτερικῆς καὶ πρὸ πάντων αγάθων σχέσεων μὲ τὴν Τουρκίαν, πρόβλημα ποὺ ἔτοιμον εἰς μίαν συνέντευξιν τον πρόδεις Βενετίαν ἐφρημέρδα διπλανής ηδη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν προσβευτής μας κ. Γρυπτάρης Διὰ νά συντελεσθῇ διοκληρωτικῶς η ἀνασύνταξις δλων τῶν ὑλικῶν καὶ ἡθικῶν δυνάμεών της χρειάζεται ησυχίαν. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νά προσέχωμεν, μήπως, ἐνῷ προσπαθοῦμεν νά ἔχασφαλλωμεν τὴν εἰρήνην αὐτήν καὶ ησυχίαν, ἀφίνομεν νά παθιάνωμεν ἀλλας ἀνεπανορθώσους ηθικός ζημίας καὶ χάνομεν εὐκαιρίας, ποὺ δὲν δὲν θὰ παρουσιασθοῦν ίσως εἰς τὸ μέλλον, διτεῖ, καὶ ἀν ἐχωμεν ἀνασυνταχθῆ, δὲν θὰ ημποροῦμεν ἀπὸ διαφόρους αἰτίας νά χρησιμοποιήσωμεν τὰς δυνάμεις μας; Εἶναι καὶ αὐτὸν ἐνῷ πρόβλημα ποὺ η λύσις του δὲν πρέπει νά μᾶς είναι ἀδιάφορος· διτεῖ, ἐναντίας μάλιστα ἀνάγκη νά την μελετῶμεν σοβαρῶς καὶ νά την εὑρισκοῦμεν τάχιστα.

***

Η τόχη τῶν πληθυσμῶν τῶν Ελληνικῶν νήσων ποὺ καταλαμβάνει σήμερον η Ιταλία δὲν πρέπει οὐδὲ τὴν στιγμήν νά μᾶς ἀφίνει ἀσυγκινήτους καὶ νά μὴ γίνεται τῷρα ἀδιάκοπον μέλημά μας. Τὰ ἀπρόσοπα, ποὺ δημιουργεῖ καθημερινῶς καὶ θὰ δημιουργήσῃ ἀσφαλῶς εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν κατά τὴν πρόοδον του διτεῖ Ιταλοτουρκικὸς πόλεμος, εἶναι ἀπρόσοπε ποὺ ἔνδιαφέρουμεν πρωτίστως τὸν Ελληνικούν. Αἱ κατάλαμβανόμεναι νήσοι ἔχουν πληθυσμούς ἀμιγῶς Ελληνικούς, ἔχουν πρόνυμα, ποὺ σιγά-σιγά η Τουρκία τὰ κατεπάτει. Οἱ Ιταλοί ἐπαγανέρονται εἰς τὴν ζώνην τὰ προνόμια καὶ βεβαιώνουν τὰς κατοίκους; διτεῖ θὰ ἔχουν πλέον αὐτοδοτικήν. Ιταλικαὶ σύρραξις εἴμηνειδες ἐξετάζοδοιν τὸ ζῆτημα τῆς τέχνης τῶν νήσων αὐτῶν μετά τὸ πέρας τοῦ πολέμου, κηρύσσονται υπὲρ τοῦ δικαιούν τῶν πλεόντων καὶ τονιζόντων διτεῖ δὲν πρέπει νά ἐπανέλθουν εἰς τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν, κωρις νά διοτάξουν ταῦτοχρόνων νά ομοιογόνην, διτεῖ τὸ δίκαιον απαιτεῖ νά δοθοῦν εἰς τὸν Ελλάδα. Αἱ καὶ δὲν εἶναι βέβαιον, διτεῖ θὰ διερισθῶν μετά τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου τὸ δόγμα: «διτεῖ ἀφαιρεῖται ἀπαξ ἀπὸ τὴν Τουρκίαν, δὲν ἐπιστρέφεται εἰς αὐτήν», μολαταῦτα τὰ συμβαίνοντα δὲν πάνουν νά ἀποτελοῦν εὐκαιρίαν, διτεῖ διπλωματίος ἐπωφεληθῆ τὸ δόγματος αὐτοῦ. Η Σάμος εἶχε τὴν δεύτερην σήμην νά μὴ χάσῃ τὴν εὐκαιρίαν καὶ ἀπηνύθων εἴτε τονιζόντων διαμαρτυρίαν πρὸς τὴν Πόλην καὶ τὰς Προστάτιδες τῆς Δυνάμεως διὰ τὴν καταπάτησιν τῶν προνομίων της μὲ τὴν ἀποστολὴν στρατοῦ κατὰ τὰ τελευταῖα τέσσαρα εἴτε πλέον τοῦ καθωρισμένου ὑπὸ τοῦ ἀρχθροῦ τῆς συνθήκης, ποὺ τὴν ἀνεκήρυξεν αὐτόνομον. Εἰς τὴν κρίσιμον αὐτήν σιγμήν, ποὺ δημιουργεῖται τῷρα διὰ νά διορέσῃ ἀγγωναστον πάσον, καὶ ποὺ συνταράσσεται βαθεῖα τὸν Ελληνισμόν, διτεῖ Ελλάς βεβαιός δὲν εἶναι δυνατὸν νά λησμονήσῃ τὸ διφεύλει νά πράξῃ. «Οταν αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ αἱ περιστάσεις τηγενεῖ ταραχήν, δὲν ὑπάρχει φόβος νά θεωρηθῇ προσκλητική. Μία συνετή καὶ ὄνδρική ἐνέργεια τῆς θὰ καταστήσῃ σεβάστον τὸ δικαιόν της καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς μὴ ἀναγνωρίζοντας μὲ τὴν συμφεροντολογικήν πολιτικήν των τηγενεῖς πρόσωποι.

ΤΡΙΦΙΛΟΣ